

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XV. NÚMERO 342

1 DE JULIOL DE 1996

PREU: 200 PTS

anys lleials a Mallorca

Cas Bombu el primer establiment hostaler a Cala Rajada

D'esquerra a dreta: Angela Tudurí, mare de la fundadora de Cas Bombu. Margalida Tous Tudurí, la fundadora. Colau Garau Tous, patró de cabotatge, padrí de l'actual propietari. Tomeu Garau Tous, pare de l'actual propietari, i el petit Bartomeu Garau i Muntaner, un germanet que morí als deu mesos. (Reportatge a la pàgina 13.)

Quatre generacions del Club Esportiu Escolar de Capdepera. (Foto Garcias)

Freedom Spanish optative

No to the imposition of spanish
Spanish volunteer and optative

We are in Europe

We want english or german
better then spanish

In Spain, spanish
In Mallorca, catalan

Freiheit Spanisch optativisch

Wir sind gegen die unterrischt
der Spanisch
Spanisch voluntir und optativich

Wir sind in Europa

Wir wolen besser Deusch
oder Englisch als Spanisch

In Spanien, Spanisch
In Mallorca, Katalanisch

Especial dedi-
cat a Artà,
Capdepera i
Cala Rajada.
Si vos ha agra-
dat, telefonau al
26 50 05 i el vos
enviarem cada
quinze dies.

L'ESTEL
de Mallorca

SUBSCRIU-T'HI

SUMARI

- 2 Foc i Fum
- 3 L'esperit republicà
- 4 L'antifranquisme
- 9 Ball de bot
- 13 Cas Bombu
- 14 Els jueus als PP.CC.
- 18 Espanya, mal negoci
- 19 Galeria de fantasmes
- 20 Parlem clar i llampant
- 21 Carn capolada
- 22 La cuina de na Tonina
- 23 Gloses

Foc i Fum

MATEU JOAN I FLORIT

• A partir del dia 13 de juliol, na Fuensanta Diaz farà, a Manacor, un curs de kinesiologia (ciència basada en un model holístic de l'ésser humà i que és una eina útil en mans de professionals de la salut, educadors, mestres, esportistes i de qualsevol persona compromesa amb si mateixa). Els interessants en aquest curs poden telefonar al 181279 fins el 5 de juliol.

• Al golf de s'Era de Pula s'hi fan perforacions il·legals. El

rebels; seria hora que rebessin una recordança dels demòcrates mallorquins. Potser amb una visita a Portocristo, Cala Moreia, Son Carrió... els indrets on deixaren la vida milers de demòcrates que lluitaven per un món millor. Els partits polítics tenen la paraula.

• Foc i fum per a Jesús Sánchez Carrascosa, murcià de 39 anys, que es va iniciar com a periodista a Cartagena. Està casat amb M. Consuelo Reyna, copropietària i directora del diari *Las Provincias*

• Aquí falta gent que treballi per Mallorca. Una situació ben perillosa entre els independentistes és el fet que el nostre poble és un dels més solidaris del planeta, i això està bé, però ens passam i estam pendents més del que passa a fora de la nostra nació que del que passa a dins. Tenim gent que lluita per Cuba, per Guatemala, pel Salvador, per Nicaragua, per Burundi, per Euskadi... Gent que prefereix dur una camisa de l'IRA que de Catalunya Lliure, gent que diu "gora ETA", però que ni tan sols sent a dins seu l'ànim de sortir a lluitar per la nostra llibertat. És ben hora que els centenars de militants dels diferents partits o organitzacions independentistes es posin en marxa, i que es vegi durant tot l'any, la seva lluita al

• Dues narracions de l'escriptor i col·laborador de *L'ESTEL* Miquel López Crespí ("El darrer aristòcrata" i "Guanyar la guerra") s'han publicat al llibre *Molt d'en Xec, premis de narrativa curta 1991-1995*. El volum editat per Columna també inclou el text "Testimonis. Confessions impossibles d'A B i C", de Carme Castells, originària de Mancor de la Vall. Miquel López Crespí també ha actuat de jurat en aquest premi literari de narrativa curta que es convoca a Ripollet, localitat de Barcelona.

• L'ESTAT ESPANYOL CONTRA EL POBLE ASTUR: El Tribunal Constitucional ha rebutjat la candidatura d'Andecha Astur (li va impedir presentar-se a les passades eleccions del 3 de

Dilluns passat es va celebrar el desè aniversari de les Tertúlies del Consolat de Sóller a Ciutat. El cònsol, Vicenç Terrassa, de malnom Peregil, va nomenar vicecònsol a Pere Serra, per haver convertit el Balears al català, i cancellers a l'exdiputat Carles Ricci i al nostre col·laborador Joan Estades de Montcaire. A la tertúlia hi eren la batlesa de Sóller, Elisabet Alcover, la regidora de Cultura de l'Ajuntament de Ciutat, Carme Feliu, l'actor Xesc Forteza i el president de l'OCB, Antoni Mir, entre altres tertulians.

GOB i alguns particulars ho han denunciat. El nou codi penal, castiga durament aquesta mena d'infractors.

• El proper mes d'agost farà seixanta anys que soldats, mariners i carabiners lleials a la República, a més de milicians de la CNT-FAI, POUM, PSUC, Estat Català, ERC, etc, desembarcaren a Portocristo. Potser fóra interessant recordar aquells homes i dones -idealistes sublimes- que volien ajudar a bastir un món nou sense injustícies socials, uns demòcrates que defensaven un Govern sortit de les urnes, que lluitaven contra uns militars traïdors i

de València. Va esser assessor de Lizondo (UV) el 1991, i des de 1993 director de campanya de Zaplana a la presidència del PP i a la presidència de la Generalitat Valenciana. Soci assessor d'Arturo Blach, cosí de M. Consuelo Reyna i empresari exclusivista de la publicitat de Ràdio-9, amb què promou *Valencia Te Ve*, emissora il·legal de televisió local per ones terrestres a l'àrea metropolitana de València. Fou protagonista, reiteradament fracassat, de diverses iniciatives empresarials privades al voltant de la comunicació, i sols ha pogut mantenir-se gràcies a la seva relació privilegiada amb el PP i *Las Provincias*.

En Mateu Joan, editor de *L'ESTEL*, també hi era, envoltat de belles tertulianes. (Foto UH.)

carrer. Això és el que necessita Mallorca: gent ferma i preparada en tots els camps per afrontar dia a dia l'ocupació que sofrim en els camps econòmic, social i polític per uns ocupants que ens volen colonitzar. El Lobby per la Independència-Mallorca és una organització ben estructurada, ben organitzada i amb un missatge clar: treballar per Mallorca i per tota la nació catalana. Que siguem solidaris amb altres terres i lluites, perfecte. Estimem, però, en primer lloc la nostra terra, Defensem allò que és nostre.

• El Real Madrid i la Feria de Abril de Sevilla foren fundats per catalans, i l'Atlètic de Madrid per bascos de l'Atlètic de Bilbao. Quan anem a Espanya, si us plau, no fundem res de res. Ni pensament!

març) per haver-se presentat en llengua asturiana. Això és una postura antidemocràtica ja que és una mesura que impedeix la sobirania d'un poble de l'Estat espanyol i confirma que aquest estat és una presó de nacions oprimides, que lluita amb ràbia contra les senyes d'entitat que posin en dubte la fantasmagòrica "unitat espanyola". ANDECHA ASTUR és una organització política asturiana que lluita per la independència d'Astúries des de l'esquerra. Està organitzada en deu *conceyos*, és a dir, deu seccions d'Andecha Astur en el que, per a nosaltres, serien comarques. Tenen una regidoria a l'Ajuntament de Reinosa. La seva direcció és: c/ Llangréu, 10-2, Tel./ Fax 5353542. 332906 Xixon, Astúries. Ω

Xabier Arzallus (PNB): **No vull una Euskadi lliure basada en una sèrie de barbaritats i vileses, sinó una Euskadi lliure per la voluntat de la seva gent. No aturarem fins a esser amos de nosaltres mateixos.**

ΩΩΩ

Umberto Bossi: **La independència de la Padània és inevitable.**

U. BOSSI

ΩΩΩ

Rosa Bruguera (CiU): **La política bilingüista de la Generalitat afavoreix el castellà.**

ΩΩΩ

Hristo Stoitkov: **Els catalans s'estimen més que Bulgària guanyi a Espanya.**

ΩΩΩ

Catalina Cirer, delegada del Govern espanyol: **No som una espia de Madrid.**

ΩΩΩ

Umberto Bossi, líder de la Lliga Nord: **S'han de liquidar els governadors provincials del nord per tots els mitjans i amb la màxima determinació. Se'ls ha d'empaquetar i enviar al seu país, perquè el nord no vol virreis.**

ΩΩΩ

Javier Valenzuela, periodista: **Com va intuir lúcidament Ryszard Kapuscinski als seus viatges pel Caucas del 1989 (recollits al seu llibre *L'Imperi*), els pobles conquerits i annexionats per Rússia traduïren tot d'una per independència les primeres declaracions a favor de la democràcia que s'escoltaren a Moscou, la Terceira Roma.**

ΩΩΩ

Bill Gates, president de Microsoft (Windows 95, etc): **La llibertat d'expressió a Internet mereix la mateixa protecció que la llibertat de premsa, la llibertat de paraula o la llibertat de reunió.**

NOTA: Com a conseqüència del rebombori causat per les columnes Han dit..., De bona font, Sabíeu què...?, Forasterades, Pugen i Davallen, i davant possibles demandes judicials, d'ara endavant es responsabilitzen d'aquestes seccions Josep Palou i Jaume Sastre.

EP!!!

PARES, EDUCAU-ME EN CATALÀ, A MALLORCA HI HA EL MEU FUTUR

L'esperit republicà

EN JOAN QUETGLES, professor de Filosofia

Els crims contra la humanitat de l'Església Romana (IV)

Referent a la **destrucció de les nacions autòctones d'Amèrica**, de les que habitaven les terres que van des de Califòrnia fins als darrers confins del Sud del continent, per suposat que deu ésser el més mortífer i execrable dels **Crims contra la Humanitat comesos per l'Església de Roma**. Aquest **Genocidi que no té fi** és prou conegut pels lectors de L'ESTEL, i no és el cas que jo aquí hagi de fer cap tipus de resum o d'encetar un discurs pamfletari contra els **criminals de Roma**. Allò que vull és subratllar alguns aspectes significatius d'aquesta història, els quals es mantenen amagats o disfressats als ulls del lector català –i del lector hispà, és clar–. Del lector català, i no del lector anglès o holandès o alemany, etc; nosaltres, encara que pensem que no, continuem captius dins l'univers cultural catòlic-hispà. En aquest sentit, les consideracions especials que vull fer són les següents:

1r. **La conxorxa permanent i essencial entre espanyolisme i l'imperi de Roma**. Aquells desgraciats pobles que patiren la **Destrucció castellana** varen ésser incapaços d'elaborar una explicació que fes comprensible el **Gran Cataclisme que, sobtadament, havia esclatat**. Com entendre que els déus –o el Gran Déu– permetessin que una gent estranya, vinguda de mar enllà, els fes una guerra total i destructiva, sense cap motiu; per què –pensaven– Déu tolerava la destrucció de les ciutats, la matança dels innocents, la liquidació de l'ordre social, l'esclavatge de tots els pobles i, a la fi, l'anorreament de la nació? A què treia cap tanta malvestat? El discurs escatològic que s'imposà era que els déus tenien previst la fi de la història, una mena de la fi dels temps, la vinguda del judici universal.

L'estratègia militarista de l'aristocràcia castellana, al segle XVI, trobava satisfacció a les terres americanes. Era la continuació del programa de sempre: conquerir noves terres i repartir-se-les. Els nobles castellans aportaven l'espasa assassina. Roma donava el consentiment a l'empresa genocida. Roma havia de fer més encara. Havia de justificar davant "tota la Cristiandat" la bonesa del seu suport a les "conquestes" castellanes. Les Universitats romanes es posaren a treballar i no tardaren a elaborar la "nova ciència" catòlica sobre el "*derecho de gentes*". Especialment notable fou l'aportació de les Universitats castellanes –Salamanca, Valladolid, Segòvia, Alcalà...–, així com remarcable la contribució dels "científics" castellans, F. de Vitoria, D. Soto, M. Cano, D. Báñez, F. Suárez –considerat el més distingit de tots–, etc. La "novetat" que aportaven aquests terribles frares castellans era el no-res; per enèsima vegada tornaven als llocs comuns de sempre de la Filosofia de N'Aristòtil i d'En Tomàs d'Aquino, blindats contra els nous corrents de pensament del Nord d'Europa. El seu exercici intel·lectual essencial es basava en una perversió permanent dels usos lingüístics. **La paraula passava a ésser més real que la pròpia realitat material dels fets, de la societat i de les persones**. En Suárez (De Bello, sec. 4, núm. 3) arriba a la conclusió que "**solament és lícit atacar i sotmetre a aquells que viuen una vida salvatge, semblant a la de les feres, sense cap cultura civil, que encara vagin tot nus i siguin antropòfags...**" i, encara en aquestes circumstàncies, "... de totes maneres no se'ls ha matar, sinó que se'ls ha de tractar de manera humana i se'ls ha d'ensenyar de manera justa".

El Papa de Roma, amb el suport dels seus quaranta mil teòlegs,

va declarar que aquells "indis" també disposaven d'ànima immortal, però, a l'engròs, **els individus de totes les nacions d'Amèrica quedaven jurídicament reduïts a la condició de minoritat. Se'ls havia de protegir i ensenyar**. "Protegir" i "ensenyar", deien. "**Protegir**" era la paraula que es perversia per amagar la separació de les poblacions de les seves normes socials i culturals. I "ensenyar" passava a ésser la total dependència de la població a l'autoritat dels frares –els "missioneros i evangelizadores"–.

2a. **El manteniment de la conxorxa fins al dia d'avui**. A les escoles de l'Estat espanyol, milions d'exemplars de llibres de text i dissenys de milers de professors justifiquen o intenten justificar el Gran Genocidi. I les Universitats hispanes certifiquen la bonesa de la intenció. Fetes les honroses excepcions, els llibres hispans d'Història, de Filosofia, de Literatura i els de religió catòlica romana i de moral catòlica, intenten una empresa impossible: que d'uns grans mals –els de les nacions anorreades– se'n deriven uns grans bens "superiors". Vegem els llocs comuns que es cultiven fins ara mateix.

Continuen presentant el Genocidi com una gran gesta amb el nom de "Conquesta d'Amèrica".

Excusen els "mals" com a mals accidentals. Afirment la bonesa de les intencions dels Reis, del Papa de Roma i, sobretot, dels "missioners".

Defensen que la pèrdua de la cultura pròpia fou compensada per "l'adquisició d'una cultura superior", que vol dir la catòlica hispana.

Diuen explícitament que els Reis Catòlics sempre es mostraren preocupats per "protegir" els "indígenes". És a dir que aquests llibres infectes continuen donat per supo-

sada la inferioritat de les nacions americanes i la superioritat dels destructors castellans.

Tenen la poca-vergonya de dir que "Espanya els va «donar» la "sang", la llengua, la religió i la cultura".

Tots continuen utilitzant l'expressió "*El siglo de Oro español*", tot referint-se al segle de l'extrema decadència de Castella.

3r. Els pobles que són fora de l'univers catòlic no combreguem amb aquestes rodes de molí. Els milions de llibres de text de les nacions del Nord expliquen la història real de la malvestat.

4t. Es manté el poderós corrent hispano-catòlic que continua treballant en "investigacions" que mostren la superioritat de la "colonització" hispana enfront de l'anglo-saxona de l'Amèrica del Nord. Aquest corrent, paradoxalment, va ésser alimentat i reforçat per la contribució ideològica dels comunistes hispans –no deixa d'ésser sorprenent la reproducció de la famosa pinça entre ultres i comunistes– els quals posaven entre els objectius prioritaris l'enfrontament total contra el cor del capitalisme, l'anomenat "imperialisme nord-americà". Però el Nord sap molt clarament que els colons de Nova Anglaterra eren puritans –calvinistes, enfrontats al Papa de Roma– que havien emigrat a Nord-Amèrica no amb la intenció de trobar i robar tresors ni fundar imperis, sinó per a constituir petites comunitats de cristians lliures. Eren petits grangers i menestrals, i mai se'ls passà pel cap la idea de "convertir" els indígenes, ni de "protegir-los" o "ensenyar-los". Tampoc els "donaren la sang". En un proper article, hauré de tractar sobre la via calvinista com a avantguarda cap a la modernitat i la República. Ω

Carles-Jordi Guardiola, director d'Edicions de la Magrana: **El gran problema que té l'edició en català és que hem de competir amb l'edició en castellà. El mercat que ens repartim és el mateix, però ells juguen amb avantatge.**

ΩΩΩ

Eugeni Trias, filòsof: **El meu suport a Aznar tenia data de caducitat, va vencer dia 3 de març.**

ΩΩΩ

Jaume Santandreu: **A en "Ioies" [Damià Ferrà Ponç] ara li diuen "en Michel", perquè ha passat d'ésser un giracasaques a ser un toca-collons, aprofitant que encara és l'amo de la jugada.**

ΩΩΩ

Gabriel Cañellas: **Mai no dimitiré de diputat.**

ΩΩΩ

Joan Huguet: **els dirigents del PP no tenim dret a jugar amb la militància ni amb la pròpia societat. La ciutadania de Balears no es mereix que li donem l'espectacle que els estam oferint. L'electorat ens pot passar factura.**

J. HUGUET

ΩΩΩ

Pere Morey, escriptor: **A Mallorca segueix comandant a l'ombra un home que, si no va empastifat, almenys en fa MOLTA olor.**

ΩΩΩ

Jaume Santandreu, escriptor: **Quan he exclamat, milers de pics al llarg de la setmana "quin puta porc", quin puta porc", tothom ha endevinat a quin caci em referia.**

ΩΩΩ

Pere Sampol, diputat del PSM: **Si UM torna a tirar-se en braços del PP, serà un projecte polític mort.**

DESTIL·LERIES

MOREY

AM

FÀBRICA DE LICORS

c/ 16 de juliol, 54
Polígon Son Castelló
Tel. (971) 75 67 07 - 75 69 79
Fax (971) 75 00 33
07009 PALMA DE MALLORCA

Aquesta és l'autèntica ESTRELLA de Manacor

Serveis de Preimpresió

filmació PC i Mac

Barrera, 54 • Tel. (971) 73 26 51
07014 Palma de Mallorca

Canyamel
Mobles i complementos

Faust Morell, 10 • Tel. 46 57 33
07005 Ciutat de Mallorca

L'ESTEL de Mallorca

EL MILLOR SUPORT PUBLICITARI DE LA VOSTRA EMPRESA A MALLORCA

PERSIANES SALAS

persianes de plàstic i alumini
portes plegadisses • venecianes
cortines de fantasia
Fusteria d'alumini

c/ Francesc Martí Mora, 41
Telèfon 45 48 66 • 07011 Palma

L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970). II part

Anys 60-70: la lluita contra la reaccionària "cultura" del franquisme (IV)

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Marx, Lenin, Gabriel Alomar, Gramsci i Aurora Picornell: contra l'esperit i l'herència de José Antonio Primo de Rivera, el Pare Garau, el Concili de Trent i les fogueres de la Inquisició

Ben cert que aquelles pàgines culturals —*Diario de Mallorca*, més endavant *Última Hora*— eren uns fulls combatius. Blas-maven —teníem vint anys!— contra la periclitada concepció de l'art per l'art, i la majoria dels col·laboradors només parlàvem dels homes i dones compromesos en un canvi en la situació d'esclavatge de la humanitat. A nivell internacional, els escriptors que ens interessava defensar eren homes de la categoria i el compromís d'un Bertolt Brecht, un

Gabriel Celaya eren els Poetes, amb majúscula, l'exemple cabdal de compromís ètic que volíem seguir. Els profetes del que havia de venir.

Turmeda i Rosselló-Pòrcel: exemples cabdals per a la nostra formació cultural

No hi faltava tampoc la reivindicació nacional. Turmeda, el renegat mallorquí que abandonà el cristianisme medieval i es refugià al nord d'Àfrica, era una bandera per als homes del segle XX que també havíem renunciat als fastos del nacional-catolicisme propagats pel franquisme. De Turmeda a Lluïll, de Lluïll a Gabriel Alomar i d'aquest darrer a Aurora Picornell només hi

Raimon, en Quico Pi de la Serra, en Jaume Arnella, la mateixa M del Mar Bonet —que cantava, encesa, el *Què volen aquesta gent que truquen de matinada!*—, interpretaven el seu repertori combatiu per a petits grups de quinze o vint persones, dins d'un pis. Companys i companyes vigilaven a les cantonades, prop d'una cabina de telèfon, per a avisar si veien arribar el cotxe de la Brigada Social. Potser mai, posteriorment, hem arribat a tenir tanta confiança en la capacitat de revolta de la cultura com en aquella època, que ara, vista la corrupció actual, esdevé d'una bellesa corprendedora.

Pere Capellà

La defensa i promoció de la literatura i la cultura compromeses portava, com a lògica conseqüència, la necessitat d'intervenir personalment dins d'aquest camp. Fou quan em vaig decidir concursar per primera vegada. El mal anomenat "teatre regional" no ens convenia. Aquelles històries vulgars i barroeres de fer riure per fer riure ens produïen fàstic. Quina mena més oïosa d'auto-odi contra el poble mallorquí era —i és!— aquell "teatre"! Mallorca, en temps de la guerra, havia sofert una repressió salvatge: tres mil afusellats en un parell de mesos. Res del que havia patit el poble amb la dictadura —la por, l'opressió sagnant— era reflectit per la cultura oficial. En Pere Capellà, a les seves obres, deixava entreveure quelcom cosa, sor-tejant, amb la seva lúcida intel·ligència, els paranys de la censura. Per qualque cosa havia estat un combatent republicà represaliat!

L'any 1984, l'escriptor Antoni Serra escrivia, fent referència a la podridura del teatre de Xesc Forteza, Mas, etc: "El teatre mallorquí —Forteza, Mas, Segura, etc.— és pura gasòfia, una escòria estricta o un carall de sentimentalisme popular. Els autors, en aquesta terra insular dels Països Catalans, sembla que només han tingut una obsessió, i no precisament eròtica, sinó eixorca: ridiculitzar d'una forma barroera els mateix poble. I els intents seriosos o, si més no, amb voluntat i ambició crítica, d'oferir des de l'escena una panoràmi-

ca més avançada i progressiva no han tingut un accés normalitzat a les taules d'un teatre. Tampoc no han tingut el suport de les institucions, ni del públic ni dels crítics, si és que a Mallorca es pot parlar de crítica, aquesta entelèquia angèlica. És el cas d'Alexandre Ballester amb *Dins un gruix de vellut* o *Massa temps sense piano*. És el cas també de Llorenç Capellà amb *Bolles de colors* o *El pasdoble*. I serà el cas, com va passar amb *Autòpsia a la matinada*, de López Crespí amb aquest *Homenatge Rosselló-Pòrcel*".

Recentment (18-I-96), el mateix Antoni Serra opinava novament damunt de "la mediocritat rekionalera de Xesc Forteza", escrivint: "En los años sesenta, cuando era un crítico de teatro joven y feroce, que se cargaba las temporadas del Principal con la inevitable Lili Murati i el "teatro rekional" con la Artis, los grupos de aficionados dedicados a las lecturales teatrales, y sobre todo los que dirigían Jaime Adrover y Bienvenido Alvarez, intentaron la aventura del teatro de vanguardia: Ionesco, Jarry, Michaux, Beckett, Artaud... En la actualidad, con un CIM orientado culturalmente por el PSM (partido al que suponía un cierto espíritu renovador y avanzado), el masoquismo teatral (o sea, el auto-odio) sigue privando con los últimos estertores de la mediocritat rekionalera de Xesc Forteza. Y sino fuera por unos poquitos grupos —la Lluna Teatre o el Teatre del Mar—, la Terra Inexistent sería la caverna del estercolero teatral. Y no se necesitaría incineradora, prometo.

¿Teatro de vanguardia? Yo diría, **teatre sense vergonya...** El nuestro."

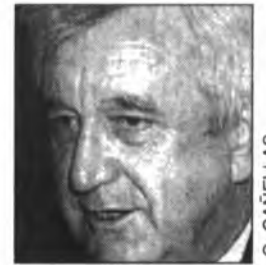
Nosaltres, en molts dels escrits dels nostres coetanis, només hi vèiem fals esteticisme pansit, amagatalls per a no fer res en favor de la llibertat, absurdes coartades per a girar l'esquena al compromís. Havien de passar uns anys encara per a copsar a fons la tasca d'ocultació que, de la història d'un poble, havia fet el franquisme. Gabriel Alomar i Rosselló-Pòrcel eren noms quasi oblidats per la majoria dels mallorquins. Només petits cena-

Els d'ABC s'estan lluint amb les seves cròniques "regionales". Si un dia es referien a "Jaime Mata" i "Juan Fageda" (sic), l'altre publicaven un gràfic de l'actual composició del Parlament balear que en realitat era el de la passada legislatura, amb el trànsfuga del PSOE i tot. Ja no es pot esser més trasto!

ΩΩΩ

Des d'*El País* ja exigeixen a Aznar que remati d'una vegada per totes Gabriel Cañellas. Li caurà al lloro vell una segona garrotada des de Madrid? Acotarà el cap i la tornarà a consentir?

G. CAÑELLAS

ΩΩΩ

Abel Matutes no passa d'esser als ulls de Madrid un reietó de les colònies insulars a qui ningú no es pren seriosament. L'ABC se'n va fotre d'ell l'altre dia perquè es va enfrontar al govern dels Estats Units en defensa dels negocis hotelers mallorquins a Cuba, i ara Aznar li ha fermat les mans a l'hora de decidir els nomenaments del seu Ministeri, feina que s'ha reservat personalment.

ΩΩΩ

Els continuats abusos de poder i agressions de la Guàrdia Civil i la Policia Nacional espanyola contra els mallorquins per parlar en català han arribat fins i tot a les planes de l'ABC. Això sí, el corresposal Emilio Moranchó Aznar intenta llevar foc a la qüestió parlant de "casos aislados de intransigencia recíproca (sic) respecto de la lengua".

ΩΩΩ

Hi ha hagut un relleu al sector aeri de Ciutat. Com és natural des de fa segles, el nou cap és ben foraster, Antonio Rodríguez Villena.

ΩΩΩ

El secretari general del MEC, Eugenio Nasarre, ja ha anunciat que l'edificació de nous instituts podria retardar-se.

Premi de Narrativa Ciutat de Manacor 1973. D'esquerra a dreta: la cantant Guillermina Ramis i els escriptors Antoni Serra, Blai Bonet i Josep Mellià (entre d'altres).

Pablo Neruda, el mateix Miguel Àngel Asturias. No oblidàvem, emperò, la categoria d'un Celine, la novel·la del qual, *Viatge al final de la nit*, ja havia estat comentada elogiosament per Trostki en els seus *Estudis damunt la literatura i l'art*. Lunatxarski, Maiakovski, Bàbel, hi sortien sovint, en els encesos articles de combat i polèmica. Ens formàvem llegint els estudis literaris de Hauser, Lukács i Gramsci. L'exemple de Jean-Paul Sartre i Simone de Beauvoir era bàsic en la nostra èria combativa. En el camp de la literatura espanyola, parlàvem, sempre que l'ocasió ens era favorable, de Rafael Alberti i Mª Teresa León (aquelles *Memorias de la melancolia* que compràrem de contraban!). García Lorca, Blas de Otero o

havia una passa. Descobríem llibres editats els anys vint i trenta, abans de la victòria feixista. Rosselló-Pòrcel, el seu poema *A Mallorca durant la guerra civil* esdevenia una Bíblia, l'única poesia possible. Espriu, Estellés més endavant, esdevingueren flama corrosiva contra la putrefacció final de la dictadura. De les pàgines literàries passàrem, cada volta amb més decisió, a muntar actes, tota mena d'activitats que s'enfrontaven directament amb el feixisme. Recitals de la Nova Cançó. A vegades, si teníem sort, ens concedien la possibilitat d'un acte públic (les cançons havien de passar per la censura del Govern Civil!). Quan no ens atorgaven el permís, els cantautors s'avenien a actuar per a petits grups, dins cases particulars. En

cles d'iniciats en servaven el record, i, com si fossin tresors d'un incalculable valor, llegien, d'amagat, els pocs llibres salvats de la desfeta del trenta-sis.

El Premi de teatre Ciutat de Palma i el Premi de narrativa Ciutat de Manacor

En silenci s'anava covant una nova cultura que encara romania secreta i misteriosa. Llompart publicaria *Poemes de Mondragó* l'any seixanta-u, i Jaume Vidal enllestia aleshores *El dolor de cada dia*.

Arreu de l'estat, la repressió de la dictadura s'accentuava. Un estudiant havia mort, llançat per la finestra de la Direcció de Seguretat. Feia pocs anys que Julián Grimau havia estat igualment assassinat. Després, a mesura que les mobilitzacions populars s'accentuaven, augmentava el nombre de morts a causa de la intervenció de les forces d'ordre públic. Tres picapedrers assassinats a Granada en una vaga de la construcció. Erandio, Barcelona, Vigo. Cap a l'any setanta cinc, hi hagué afusellaments en bloc. Els cinc antifranquistes assassinats el 27 de setembre de 1975. És el moment en què escric l'obra *Autòpsia a la matinada*, que guanya el premi de teatre "Ciutat de Palma". La meua primera obra literària! En aquell jurat hi havia homes com en Jaume Vidal Alcover o el mateix Jaume Adrover —l'ànima organitzadora de les Aules de Teatre i de Novel·la, que, uns anys enrere, havien commogut la somorta vida cultural de les Illes—.

La dèria de la literatura m'havia posseït completament. Producte d'aquella esperitada follia juvenil foren dos llibres de narracions que sortiren publicades a l'Editorial Turmeda, dirigida aleshores per l'escriptor Antoni Serra. Es tractava de *Apreu Fet* i *La guerra just acaba de començar*, el qual l'any 1973 havia obtingut el premi "Ciutat de Manacor" de narrativa, concedit per un jurat de què formaven part Blai Bonet, Josep Melià, el mateix Antoni Serra i en Manuel Vázquez Montalbán.

Compromís total i absolut amb la lluita per la llibertat del nostre poble

Potser hagués estat el moment oportú per a la reflexió. Aturar-se a pensar més profundament damunt el fet literari. Aprendre dels errors comesos. Analitzar amb calma quins havien estat els encerts i quins els desencerts. L'època, les circumstàncies, en el meu cas, no ho permeteren. La dictadura finia el seu domini sangonós matant, i nosaltres, els joves que ja havíem

viscut amb intensitat el maig del seixanta-vuit, l'experiència de la revolució cultural xinesa, i que havíem paït a fons la història prohibida, començarem a muntar els primers grups revolucionaris de les Illes. No solament no tenguérem temps per a revisar els nostres primers treballs literaris i treure'n conclusions adients, sinó que els anàrem deixant de banda, espijats per les urgències del moment. Ningú que no hagi militant dins alguna d'aquelles heroïques i voluntaristes organitzacions clandestines no es pot imaginar el temps emprat en la lluita revolucionària. No existia per a res més que no fos la militància organitzada. La por de la repressió no hi comptava gens. Es tractava de ser conseqüents amb allò que defensàvem en privat o en la tasca literària. Radicals, no acceptàvem un compromís verbal o ideològic amb la lluita. Per a nosaltres, per a la majoria de joves de començaments dels setanta, el més important era ser coherents amb els principis de justícia i d'igualtat que defensàvem en els papers. ¿Com podíem escriure articles en contra de la injustícia i a favor de la llibertat si després, en privat, fèiem una vida de petit-burguesos conservadors? Era, doncs, il·lògic escriure agosarades obres teatrals de combat a l'estil de Bertolt Brecht si no érem conseqüents en la pràctica amb el que defensàvem damunt de l'escenari. Per això la poca importància donada a la vida particular. En referesc a estudiar per a acabar una carrera, a trobar una feina estable, un ofici, una professió que ens donàs una seguretat en el futur. Per a espant de més d'un familiar temorenc, quan ens demanaven què volíem ser, quin ofici ens seduïa, contestàvem, sense dubtar: "revolucionari". El futur! El futur per a nosaltres només tenia sentit en el socialisme, en el poder auto-organitzat del poble treballador, en l'ensorrament total del feixisme. No hi havia temps per a un treball d'esteta dins del camp literari. No hi havia temps per a assegurar-se una mínima posició social dins una societat contra la qual lluitàvem aferrissadament.

Els anys de la "proletarització" i la creació d'una nova cultura nacional-popular

Molts dels companys de les organitzacions deixaren d'estudiar, alguns —els provinents de famílies riques, els que tenien un cert esperit cristià de culpabilitat— es proletaritzaren. Més d'un, fill de guanyadors de la guerra, entrà a fer de cambrer als hotels. Els altres subsistíem com podíem exercint feines ocasionals —vene-

dors de llibres, empleats per setmanes a un magatzem— que ens permetien, amb dificultats, pagar un migrant lloguer, menjar i cotitzar al partit.

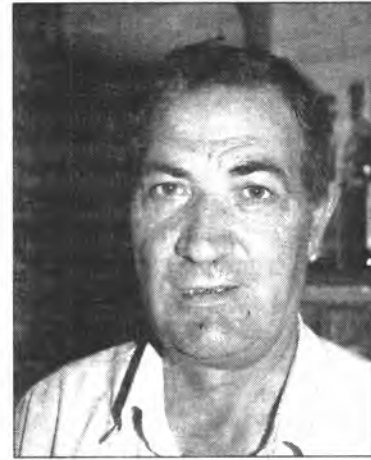
Una nova dèria ens dominava l'esperit obsessivament. Bastir, orgànicament, d'avall en amunt, les organitzacions sindicals i polítiques dels treballadors. Ara ja no es tractava de fer poemes de resistència, obres literàries que reflectissin la dura realitat de la dictadura. Per a nosaltres això ja no bastava, ja no era suficient. L'essencial esdevenia enfortir el partit de la revolta permanent, les organitzacions de base que poguessin enfrontar-se amb la burgesia i els seus aliats. Teoritzàvem que, una vegada que poguéssim finir amb el sistema capitalista, alliberat el poble de l'opressió cultural i econòmica que el mantenia fermat a tota mena de servituds, sorgiria d'entre les masses una nova cultura nacional-popular, eminentment progressista. Una civilització diferent que ja no seria la creada per grups d'intel·lectuals amb bones intencions, desclassats que lluitaven, curulls de bona voluntat, per a alliberar els treballadors; sinó que la revolució seria obra de la mateixa classe obrera, esdevenguda classe dominant en el procés de lluita que començava. El treball dels comunistes, doncs, no havia de consistir a bastir una obra personal, per molt revolucionària que pogués ser. Ara, l'important, el més urgent, era ajudar a realitzar-se la població, fins aleshores sotmesa a ritmes embrutidors de treball, a la barroera cultura del franquisme. La llibertat que aviat aconseguiríem, juntament amb un ensenyament públic i gratuït amb nous llibres de text, reconstruint la història durant dècades negada, produiria, en pocs anys, una plèiade de nous intel·lectuals (professors, escriptors, director de cine i teatre) que, a poc a poc, anirien acabant amb tantes dècades de misèria cultural. Ω

N'Elisabet Morei regenta des de fa quatre anys el restaurant-bar S'Estació, a Artà. Despatxa menús a 750 pessetes.

N'Antoni Mascaró fa sis mesos que s'ha fet càrrec del bar L'Almudaina, a Artà. És un bar del Barça.

En Tomeu Sastre regenta des de fa quatre anys el restaurant Can Balaguer, a Artà. Les sopes, el conill amb ceba i el llom amb col són la seva especialitat.

En Joan Fortesa regenta des de fa tres anys el restaurant Can Faro, a Artà. Aquest restaurant fou obert per Bernat Faro l'any 1964. Fa cuina mallorquina: les sopes i el frit, el llom amb col i el conill amb ceba.

Na Maria Genovart regenta des de fa tretze anys la botiga de moda Vora Vora, a Artà.

N'Antoni Joan és l'encarregat del restaurant Cafe Parisien, a Artà. Un local on se serveix cuina de mercat i peix fresc.

AIGUA POTABLE A DOMICILI

Als termes de Ciutat, Marratxí i Lluçmajor

Telèfon 742768

TOT LLIBRES

De Mallorca, S.L.

Caty Cardell

c/ Sant Cristòfol, 28
S'ARENAL Tel. 44 29 38

CICLOS CALA RATJADA

DISTRIBUÏDOR OFICIAL
BICICLETES ALPINESTARS

TALLERS PROPIS • EXPOSICIÓ I VENDA
c/ des Campet, 8 • Tel i Fax 56 52 19

Antonio Deyá Cerdá, és el nom d'un estudiant forasteret de BUP que dia 1 d'abril publica una carta al director de l'ABC on reclamava **como castellano hablante el derecho a recibir una educación en lengua castellana.**

ΩΩΩ

La màfia d'en **Gabriel Cañellas** continua essent pedra d'escàndol a la premsa de la "capital de l'imperio". Dia 17 de juny, la revista *Tiempo* va publicar un reportatge de dues planes signat per Pep Matas amb el títol "**Cañellas: Los grandes negocios de Mallorca pasan por el «virrey» del PP en Baleares.**"

ΩΩΩ

Pilar Rahola és una de les signants, juntament amb 509 espanyols, d'un manifest a favor del diari anticatalà *Diario 16*, pendent d'una subvenció estatal per continuar sortint al carrer. Entre els signants hi ha peces com **Lorenzo Contreras (ABC)**, **Julio Anguita**, **Pedro Laín Entralgo**

J. ANGUITA

(Real Academia Española) o **Carmen Rico Godoy**, una escriptora que ha amollat, entre altres perles, que "**hay que tirar por la borda a los catalanes**", dels quals "**estamos más que hartitos**". Què pretén la Sra. Rahola? Que haguem de tornar a sofrir per aquí el *Diario 16* i n'Antonio Alemany gràcies a una subvenció pública de Madrid?

ΩΩΩ

Rodríguez Ibarra, el president d'Extremadura, dissabte dia 16 de juny va tornar a amenaçar amb la insubmissió fiscal dels extremanys com a protesta del que ell qualifica de desmantellament de l'Estat.

ΩΩΩ

L'abandonament dels animals de companyia ha descendit l'any 1995 un 6% a Balears.

La falsa unió de dues mentalitats

La unió dels pobles ibèrics no és pas un fet que el dicti la geopolítica com s'ha volgut precisar.

Altrament, per què Portugal continuaria gaudint de la independència i per què caldria emprar la força per a mantenir Catalunya subjugada?, si la unitat queia pel seu propi pes?

Si la geopolítica es constituís en regles exactes, anys ha que el poble portuguès formaria amb Castella un sol estat, mentre seria més raonable —o almenys més geopolític— que Catalunya restés al marge de la unificació. En primer lloc, perquè tret del basc, és l'únic país ibèric que no és estrictament peninsular. En segon lloc, perquè mentre Portugal i Castella són pobles atlàntics, Catalunya és eminentment mediterrània. En tercer lloc, perquè la cultura portuguesa i la castellana tenen molts de punts de contacte, mentre que la nostra conserva un marcat parentiu amb els pobles occitans, els quals són extrapeninsulars.

Suposant que la geopolítica en aquest cas no quedés desvirtuada, una simple llei etnològica la faria esclavissar: els pobles veïns es repel·leixen recíprocament. Repulsió que veieu reflectida des de llur història fins a llur refanyer; *Da Espanha nem bon vento nem bon casamento*, diuen els lusitans, és a dir: una mena de "De ponent, ni dona ni vent", que diem nosaltres, mirant al cantó de l'Atlàntic.

Doncs bé, si el problema ja presenta de primer antuvi tendència a la fricció —no a la unificació— que tan sols en vera concòrdia, un mutu respecte i un tractar-se i dialogar en termes de civilització i de dret natural per amorosir, ¿quin grau d'enverinament no tindrà quan un dels veïns humilia i maltracta els altres?

Normalment, només una psicosis de defensa d'una cosa comuna i molt preuada contra un tercer que vol destruir-la, pot fer sentir solidaris els pobles que es complauen a viure distanciat, o no saben trobar la vera concòrdia. No és estrany que els polítics que intuïtívament coneixen el problema, quan no existeix el tercer, l'inventin. Maquiavel, ja fa en aquest sentit un elogi a Ferran el Catòlic,⁽¹⁾ que distreia els ànims dels seus vassalls amb grans empreses, cosa que li permetia, en tenir-los ocupats, mantenir-los addictes. Ara bé, un cop passades les circumstàncies, esvaïda la preocupació que motivava el perill, torna cada poble a ficar-se al clos.

És innegable que una tendència mental a la unió va anar-se creant en cert moment de l'Edat Mitjana, per defensar els principis cristians de l'amenaça constant

dels sarraïns. Un sentiment mig místic i mig bel·licós, fomentat pels croats que d'arreu d'Europa venien a lluitar contra els mahometans, i abrandat per la conquesta de Granada i el descobriment d'Amèrica, va donar peu a la prouja de construir un imperi molt poderós que fes front en nom de Déu a la resta del món no fidel a la Fe, i va forjar *la espada de la cristiandad*, com hi ha qui es complau en anomenar-ho. De la seva acció, Lepant i la Contrareforma en poden ser mostres.

El desig de fer un imperi que defensés i propagués la fe, és lògic que trobés molts d'adeptes a Catalunya —terra al cap i a la fi d'un Ramon "lo Foll", que tenia ambició de convertir els infidels de tots els països—, però no amb el caire sense més ni més d'unir-se amb un altre poble, sinó amb el deler de millor servir el Cristianisme. Entendre-ho d'altra manera és confondre els mitjans amb la finalitat.

L'imperi, però, aviat va ser vençut, més que res per haver-se embarcat en una tasca superior a les seves forces i potser també ajudant-hi una mica molts cristians, convençuts que aquella tàctica desdeïa dels principis que volien defensar, o perquè resultava ridícul d'entestar-se en una empresa mancant-hi els suports necessaris.⁽²⁾

El cert és que la unió —unió no és unificació— que en un determinat moment havia tingut un ambient apropiat, va perdre el seu sentit.

I a mesura que això anava passant-se en evidència, es descobria la política íntima de Castella que, amb el pretext de "fer—diguem-ho amb la frase d'un rei— millor la guerra als

infidels enemics de la nostra santa fe catòlica",⁽³⁾ havia aprofitat l'ambient per a fins particularistes que minaven la personalitat dels pobles de la unió. "La inquisició espanyola va ser convertida en un instrument d'unificació de les diverses nacions i d'absolutisme reial".⁽⁴⁾ Fins que va arribar el dia que, decaiguts els pobles perifèrics de la península per l'arbitrarietat i la coacció, Castella, valent-se de la posició adquirida, va plantejar el projecte d'assimilació sense subterfugis ni eufemismes.

L'època i el pla queden plasmats en la tristament famosa carta del comte d'Olivares a Felip IV: "*Tenga Vuestra Majestat por el negocio más importante de su Monarquía el hacerse rey de España; quiero decir Señor, que no se contente VM. con ser rey de Portugal, de Aragón, de Valencia, Conde de Barcelona, sino que trabaje y piense con consejo maduro y secreto para reducir estos reinos de los que se compone España al estilo y leyes de Castilla, sin ninguna diferencia, que si VM. lo alcanza será el príncipe más poderoso del mundo.*"⁽⁵⁾

Així, el nom d'Espanya, que de bell principi equivalia al d'Ibèria, va convertir-se en sinònim de Castella. Com a contrapartida a aquesta política, despistats per l'engany, varen revoltar-se en diferents oportunitats tots els pobles perifèrics de la Península.

La prova és que, després de tres-cents anys, la unitat encara no ha pogut realitzar-se: Portugal continua separat i la resta de la Península periòdicament es veu esquarterada per lluites i guerres. Qualsevol motiu és aprofitat per Catalunya i Euzkadi per reivindicar llurs drets. "Des de la guerra dels Segadors —mirem la tragèdia des d'una de tantes llars catalanes— no s'ha produït en aquest país alçament o intent d'alçament contra el govern central en el qual no hi hagi pres part destacada un o altre individu de la família Tristany. Des d'aquella època setze o disset Tristany han mort en el camp de l'honor, lluitant com a feres."⁽⁶⁾

La pugna ha arribat a ser tan violenta que a la mateixa Castella li cal imposar-se un règim tirànic si vol seguir dominant els altres. Aquestes lluites la història "oficial" les coneix amb el nom de guerres dinàstiques o civils. De dinàstiques, o millor dit polítiques, acostumen a tenir-ne les aparences: de civils cal dir que no en tenen res, sempre veureu en el fons del fons com a mòbil de la disputa l'ànima de les nacions en lluita.

No és un fet casual que en totes les guerres civils, sigui ostentat el color que sigui, l'esperit de Castella quedi a un costat i el de

Catalunya i Euzkadi en l'altre, o almenys són la causa subconscient que dona violència al foc somort.

Malgrat tot, però, encara avui el programa de domini del veí sembla ser el que més captiva molts sectors castellans: *Para quien ha nacido en esta cruda altiplanicie que se despeza del Ebro al Tajo, nada hay tan conmovedor como reconstruir el proceso incorporativo que Castilla impone a la periferia peninsular.*"⁽⁷⁾

Per aconseguir-ho —segons aquest mateix autor— no precisen miraments: "*Por muy profunda que sea la necesidad histórica de la unión entre dos pueblos, se oponen a ella intereses particulares, caprichos, vilezas, pasiones, y más que eso, prejuicios colectivos instalados en la superficie del alma popular que va a aparecer como sometida. Vano fuera el intento de vencer tales rémoras con la persuasión que emana de los razonamientos. Contra ella sólo es eficaz el poder de la fuerza, la gran cirugía histórica.*"⁽⁸⁾

La coacció s'ha fet cada dia més descarada. Sser i sentir-se català s'ha considerat "una rêmora que hom pot molt bé exterminar", i si no s'ha dut a terme no és per manca de voluntat dels qui consideren que "...nada hay tan conmovedor com reconstruir el proceso incorporativo que Castilla impone a la periferia peninsular..." Però és que, si ho proven, hi fracassen, i a cada nova agressió frustrada, la separació espiritual entre els pobles ibèrics es fa més profunda.

Per més que s'esgrimeixi com a cosa veritable que catalans i castellans tenen fa segles una mateixa trajectòria històrica —això gairebé ningú no gosa contradir-ho; ja que s'han mitificat i tant els fets d'ambdós països, que hi ha qui troba més natural la falsedat que la versió veritable dels esdeveniments—, quan s'escriurà la Història vera i es parlarà de l'actitud de cada poble i no de les anècdotes de cada cort, posades per ordre cronològic, es demostrarà que la separació entre els pobles ibèrics és més marcada i sensible actualment que quan aquests formaven diversos Estats.

Han afegir a la diversitat mental i a l'indole del temperament i caràcter peculiar de cada poble, la muralla isoladora de l'engany i els greuges. Frontera invisible que passa pel cor de cada català. **Carles M. Espinalt** Ω

A Mallorca

Antoni Josep Vives

En els vells dies dels grans casalicis, oblidats avui sota el cor de l'heura, fora viure, i ple, i l'amor era un deure, entre el fum dels canons i dels Oficis.

Salut, pàtria ferrenya! Et salut pàtria dolça, terra de palaus, i l'honor, dels patis gentils, cels blaus! Llaor a tos morts sempre, i a ton escut!

Daurada sent ta glòria, i poncella. I dels cants i festeigs la remor lleu. La pau, i el cove fresc de la donzella.

Soni en mon pit dels camps l'envesprir beu. Siguis a l'etern record clara i bella, com fores serena, i orgull de Déu. Ω

1. Maquiavel, *El príncep*.
2. L'autor estudia més extensament aquest problema en l'assaig escrit en col·laboració, titulat *La bona causa*.
3. Parlament a les Corts Catalanes. Proposició de Carles I a les Corts de Barcelona (16 de febrer de 1519).
4. Rovira i Virgili, *Història nacional de Catalunya*.
5. Comte d'Olivares, document de l'Archivo General de Simancas.
6. Pla, *Un senyor de Barcelona*.
7. Ortega y Gasset, *Espanya invertibrada*.
8. *Ibid.*

LA MÀFIA A MALLORCA

Els sistemes mafiosos

PERE GRI

«La màfia té una memòria d'elefant», repetia el jutge italià Giovanni Falcone, assassinat per aquesta organització l'any 1992. Falcone deia que la màfia no oblidava mai els seus potencials enemics, els seus adversaris. Quan dispara, quan ataca ho fa perquè sap que quelcom o algú pot posar en perill el seu poder. El delictes que va acabar amb la vida de Falcone va ésser estudiat al mil·límetre, amb un nombre de còmplices que segurament era molt elevat. Es tractà d'un atemptat molt paregut al de Carrero Blanco: cents de quilos de dinamita explotaren davall el seu cotxe. Probablement ho prepararen durant mesos i ho havien intentat amb anterioritat.

Protegits per les ombres de la nit, a vegades també durant el dia, els elements de la màfia es dediquen mesos i mesos a l'observació pacient per conèixer al minut els costums dels seus homes odiats. No són herois, simplement són gent que ha acceptat viure d'això. Les pistes dels mafiosos es poden trobar per tot arreu, però no són gaire comprometedores, ja que els jutges i els funcionaris de justícia no les volen valorar. La reraguarda dels mafiosos són els seus familiars i els seus parents. Recorren moltes vegades a ells quan estan a punt d'ésser aglapats en alguna venjança o en negocis fraudulents.

La màfia respon a la pressió judicial infiltrant els seus homes en l'estructura repressiva de l'estat, fins i tot en els serveis secrets. Aquesta gent els dona un gran servei, si bé sol passar que es troben entre l'espasa i la paret, a més de no saber com decidir-se quan es tracta d'una lluita entre parts enfrontades de la mateixa màfia. A vegades, però, les bandes rivals arriben a acords i es reparteixen les zones d'influència i els caps d'acció, pactes amb els que obtenen notables beneficis.

Els sistemes de la màfia, siguin més o menys cruels, són sempre els mateixos. El dia 19 d'agost de l'any passat, el diari *Ultima Hora* publicava en portada un titular aclaridor sobre la manera d'actuar d'una d'aquestes organitzacions: "La màfia internacional inverteix a Mallorca per blanquejar doblers." En el reportatge a què fa referència el titular s'indica que "Mallorca s'ha convertit en un paradís per a nombrosos delinqüents que utilitzen l'illa per realitzar inversions que serveixen per blanquejar els doblers obtinguts en els seus negocis il·lícits. Les inversions se solen fer mitjançant societats fundades a països considerats com a paradisos fiscals". Un exemple de la presència de la màfia i els seus "negocis" a Mallorca, es produí el mes de juny d'aquell any, quan Emilio di Giovanni, responsable d'una poderosa organització de narcotraficants, va ésser localitzat a l'illa i pocs dies després era detingut a Portugal. Abans, l'any 1985, la policia detectà l'estada a Ciutat dels mafiosos Carmelo Gaeta, que era al seu iot "Babet", de bandera anglesa. Gaeta mantingué una entrevista amb un empresari mallorquí, del qual se sospità que part de les seves empreses servien per blanquejar doblers procedents de delinqüents italians.

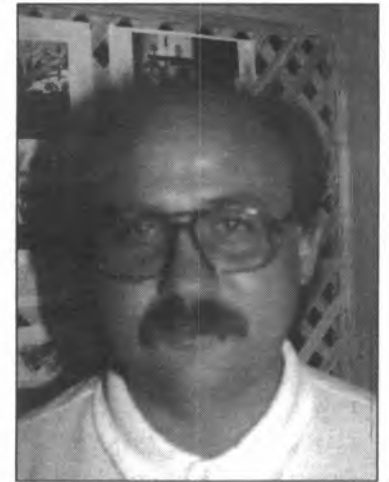
El criminòleg Ivan Garcia, especialitzat en la màfia, ha afirmat que els mafiosos que s'instal·len a l'illa, i en conseqüència els propis d'aquí, són d'una categoria inferior dins de l'organització, però no per això menys perillosos. La seva funció sol ésser la de servir d'enllaç entre el nostre territori i els grans centres mafiosos com Marsella o Frankfurt. Ω

En Xisco Mosca i na Carme Molina regenten des de fa dos mesos el bar Mateu, a la plaça de s'Aigo, a Artà.

En Maties Torrents, de Ciutat, fa mig any que ha obert l'oficina immobiliària i d'assessorament de construcció Domus, a Artà.

En Pere Lublow, natural d'Alemanya, va obrir ara fa cinc anys la immobiliària L.S.L., a Artà. També té una oficina al carrer de la Platja, a Cala Millor.

En Joan i na Tona, naturals de Ciutat, fa dos anys que obren l'agència de viatges Prats Tours, a Cala Rajada. La seva especialitat és col·locar turistes als hotels de Mallorca.

En Jordi Roca, natural de Petra, és del director de la sucursal del Banc Central-Hispano a Sant Llorenç des Cardassar. Fa vint-i-un anys que el senyor Roca fa feina a aquest banc, deu anys a Cala Rajada i la resta a Sant Llorenç. Des de fa mig any és el director d'aquesta sucursal.

La família Anzenruber, de Baviera, regenta des de fa tres anys el cafè Fusboll Total, a Cala Rajada. Un local per beure cervesa i veure futbol televisat. Els mallorquins i els alemanys s'hi arrepleguen per visionar la lliga espanyola i l'alemanya en un ambient ben esportiu.

N'Alícia Pastor fa un mes que ha obert la perruqueria Alis, al carrer Nereides de Cala Rajada. És una perruqueria unisex que sempre està plena.

En Pep Nicolau, natural de Cala Rajada, és l'amo jove de la sabateria Safir, a Cala Rajada. Son pare va obrir aquesta sabateria ara fa quinze anys.

Garage Rent-Auto

Andreu Artigues Lliteras

LLOGUER DE COTXES

30 ANIVERSARI

Avda. Cala Agulla, 116 • Tel. 56 36 01
CALA RAJADA (Mallorca)

OPTIBLUE, C.B.

B. PASCUAL FORTEZA
ÒPTIC OPTOMETRISTA
Col·l. 3929

ÒPTICA ARTÀ
c/ Ciutat, s/n
Tel./Fax 83 53 48
07570 ARTÀ

ÒPTICA PASCUAL
c/ Pere A. Servera, 20
Tel. 81 72 98
07550 SON CERVERA

La majoria d'alcohòlics van començar a beure als desset anys.

ΩΩΩ

Els skin-heads neo-nazis antimallorquins, **Francisco Andeabuella** i **Juan Félix Prat**, han estat condemnats a 15 dies d'arrest per una falta de lesions contra un jove mallorquí afecionat del Mallorca. Els dos agressors forasters d'ideologia ultra pertanyen a la banda de xoriços i de macarronets de barriada coneguda com Mallorca Ultra.

Blai Bonet, escriptor: A Sicília, la màfia ha adoptat des de sempre el nom de "Cosa Nostra". Al sud d'Itàlia i a Nàpols, té per nom "La Camorra". Quan el cap principal d'una "família" de la màfia, "il capo", "il padrino", volen nomenar un successor, trien el seu jove preferit, el qual a partir de la seva designació oficial, serà conegut amb el nom quasi sagrat de "EL PASSERELL". "Il Padrino", davant tot el comitè executiu de la COSA NOSTRA, consagra el "Passerell", donant-li tres besades fortes a la boca, "sulla boca"... Amb tres besades li tanca la boca...

Don Gabriel Canyelles, il Padrino de "Lo Nostro", ha designat i elegit el jove **Jaume Matas** com a el seu "Passerell". Don **Jaume Matas** és "El Passerell".

PUGEN

Mikimoto per mantenir una foto de Tòfol Soler en un lloc rellevant del programa *Persones humanes*.

ΩΩΩ

La **Penya mallorquinista Llorenç Serra Ferrer** de Son Cervera per organitzar una cantada de galls amb motiu de les festes de Sant Joan.

CARTES

Sobre l'objecció fiscal

En una hora, els Estats Units gasten 16.000 milions de pessetes en els seus exèrcits mentre 18.000 infants moren en països del Tercer Món. El 1995, l'Estat espanyol va invertir 1.582.272 milions de pessetes en qüestions militars i per aquest any 1996 s'han elaborat uns pressuposts que aniran novament encaminats a les despeses militars.

Els diners que permeten als Estats de finançar aquestes despeses provenen bàsicament de les nostres declaracions de renda. Així col·laboram, conscientment o no, a fer més gran l'aparell militar de l'Estat i els pressuposts del Ministeri de Defensa —quina defensa?— destinats a la guerra i a l'armament. Una alternativa solidària a aquesta soterrada complicitat és l'objecció fiscal o no col·laboració al manteniment de la maquinària militar, que s'aplica bo i deduint de l'anomenada quota líquida de la nostra declaració la quantitat equivalent a la que l'Estat destina a defensa. L'objector té l'opció de desviar la quantitat deduïda a qualsevol organització de caràcter humanitari, per exemple Fundació per la Pau.

L'Assemblea d'Objecció Fis-

cal, institució creada el 1983 amb la funció d'emparar la desobediència civil als impostos militars a nivell de tot l'Estat, proposa per aquest any 1996 que la quota objectada —calculada en 7.000 pessetes— vagi destinada al grup minoritari "Izmir Savas Karsitlari Dergnegi", que vetla per la promoció de l'objecció de consciència a Turquia, un país avui altament militaritzat.

Actualment, el conjunt de l'Estat espanyol compta amb 1.500 objectors fiscals actius, 200 dels quals pertanyen a Catalunya. La falta de reconeixement legal de tots ells situa immediatament la figura de l'objector fiscal en una posició d'enfrontament a Hisenda. És el preu que cal pagar si volem manifestar a nivell pràctic el nostre rebuig social a la dinàmica militarista de l'Estat. Aquest debat que l'objector lliura a Hisenda es converteix, però, en un preu menor quan és la responsabilitat individual la que ens obliga a anteposar el nostre compromís humà a una absurda confabulació. (Agraïm tota la informació facilitada per Enric Angelet, coordinador de l'Assemblea d'Objecció Fiscal.) **Fundació per la Pau** Ω

Il·lògica democràcia, o Cañellas contraataca

El Sr. Soler aparegué de sobte, inesperadament. Exposà projectes engrescadors sobre urbanisme, normalització lingüística i protecció del medi ambient. Trencà així amb el tòpic prou estès que els conservadors, d'una banda, s'interessaven pel medi només en tant que és rendible econòmicament i, per altra banda, són insensibles a la cultura.

Parlava amb paraules pulcres a les quals el poble no estava acostumat. No s'empegué d'usar la llengua de la seva terra en tot moment; davant jutges o notaris. Serví així d'exemple als qui encara besen com esclaus les soles dels qui els comanden seguint la cita dels clàssics que diu que és la marca de l'esclau parlar la llengua del seu amo.

S'acostà al poble unint-se als crits de protesta sense témer represàlies de Madrid.

Desaparegué com el fum, de la mateixa manera com havia aparegut.

Ara, l'oligarquia d'abans torna a atacar de nou. Per més que alguns s'entestin a fer-nos creure que tot és normal i

democràtic: això té el gust d'una amarga traïció.

Diuen que el Sr. Soler s'equivoquè en les formes... Quin sarcasme! És tal vegada molt correcta la forma que han usat ells per apoderar-se del poder?

S'omplen la boca amb la paraula "democràcia", però... pobre d'aquell que no estigui decidit a votar a favor del nou candidat. És el missatge de la por al qual els països supdesenvolupats estan avesats.

Diuen que tot és legal, però... desenganyau-vos!, només en aparença. L'experiència ens ha demostrat que hi ha gent disposada a comprar-ho tot: concessions d'obres, certificats mèdics, regidors d'altres partits, i ara... qui sap si estan disposats també a comprar els vots del propi partit per assegurar la victòria del nou candidat...

En definitiva, si arriba a esser ver que la "vella guàrdia" torna de nou, els dissenys de la democràcia són ben il·lògics, perquè... qui pot, en consciència, desitjar la restitució d'aquell grapat de belitres a no esser la minoria de corruptes que se'n beneficien? **Martí Gené** i **Marisa Cerdó** Ω

La lògica i la justícia han d'esser imparcials

D'entrada vull donar l'enhorabona a En Quetgles per la seva crítica del marxisme com a germen de totalitarisme. També per altres articles seus.

Ara bé; voldria parlar del seu estrany sil·logisme (vàlid potser com a recurs retòric o polèmic però nul com a bona lògica): "Déu no existeix car l'Església de Roma no ha parat de cometre crims."

Vegem-ho:

— Un tema tan complex pot esser sentenciat tan superficialment i sense matisos?

— És que l'Església de Roma té la patent exclusiva de Déu? (És més que Déu?)

— És que l'Església primitiva va cometre crims durant els primers tres segles?

— És que hi ha gaires grans institucions que no hagin comès un caramull de crims?

— És que la carcassa institucional no us deixa veure la gent concreta "de base", on trobareu, segur, gent excel·lent? (O és que això no s'esdevé en tota classe de grups?)

— És que allò que és interior pot valorar-se tan sols per allò institucional?

— És que la Inquisició o el nacionalcatolicisme o el Sr. Wojtyla són les ulleres per a veure Déu?

— És potser allò de "jo ja sóc de l'única Església vertadera i no hi crec"? O de creure en Déu *exclusivament* per a tirar-li les culpes de tots els mals?

— És que no repeteix la Bíblia que Déu ens creà lliures, també per a no fer el bé? Què haviem d'esser?, robots?, esclaus de Déu?

— És que al llarg de la Bíblia no veiem que sovint hi ha gent alhora religiosa i perversa, sense que això afecti la llibertat de Déu? (Déu actua si el crides, però.)

— És que el mateix Jesucrist no fou assassinat per una conxorxa de religiosos perversos amb

l'imperialisme foraster de torn?

I moltes altres preguntes semblants.

És com si hom digués: "La independència catalana no arribarà mai perquè CiU pacta sempre amb els espanyols." On hi trobau la lògica?

Però, és clar, quan hom parla de Déu sembla que es pot dir "qualsevol cosa", car sempre és "època de caça" (igualeto que malparlar dels catalans entre els espanyolassos). Jo crec que, deixant a banda parers i prejudicis (religiosos o antireligiosos), hem de tenir rigor a l'hora d'analitzar els fets, a l'hora de seguir els raonaments.

Qui no sigui rigorós en això, menysprea la realitat, la veritat. Els durs fets l'acabaran esclafant. Les mentides o les demagògies no poden mai deturar els fets, les realitats. Jo no confiaria mai en algú que no raoni amb una lògica mitjanament presentable. Pel mateix bé de la nostra pàtria.

Abans, sembla que hom podia dir *bajanades per Déu*, ara és al revés: *bajanades contra Déu*. Sense suc ni bruc.

Estic segur que Déu no ha menester de la meua misera i indigna defensa. Però jo exigesc rigor lògic: tant si parlem de Déu, de Catalunya o del *sursum corda*. Senyor Quetgles, no ens defraudi i no se la salti "a la torera", com fa la COPE.

Jo consider que el Vaticà és un centre de poders dubtosos i perillosos, i que a més té una mena de pacte imperial perpetu amb el seu fidel Imperi espanyol. Però és forassenyat d'ignorar els catòlics de peu, i superficial mirar-s'ho *amb tanta superioritat* de fora estant. Menysprear les creences de gran part dels catalans és una "pèssima política" en un nacionalista català. Déu us guard, **Ricard Colom**, *Castelló de la Plana* Ω

CURSET DE FILOSOFIA

per **JOAN QUETGLES**

Dilluns, 8 de juliol a les 8 del capvespre Institut Ramon Llull

per a més informació: **Telèfon 76 30 68**

BALL DE BOT**Èxit de la Trobada d'Escoles de Ball Mallorquí**

La trobada comença amb el cercaviles, encapçalat per Sa Revetla de Sant Antoni.

Una vegada més, la gent que estima la nostra cultura, la nostra llengua i els nostres balls no va faltar a la cita. El passat 15 de juny es reuniren a Magalluf un total de vint-i-dues escoles de ball mallorquí, provinents de tot Mallorca, per celebrar el fi de curs. Entre alumnes, músics, familiars i amics, s'aplegaren al recinte d'El Dorado unes tres mil persones, sis-centes de les quals eren els nins i nines que representen el futur d'aquesta part tan important de la nostra cultura. Durant tot l'horabaixa els espectadors varen estar pendents de cadascuna de les escoles que passaven per l'escenari, on actuaven els més petits. L'acte es va cloure a la nit, amb una gran ballada popular que va comptar amb una nombrosa assistència.

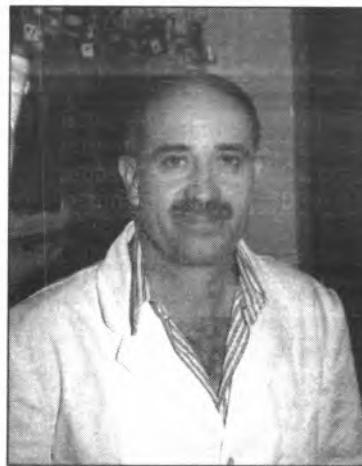
Cal destacar que l'organització va anar a càrrec de l'Associació cultural Sa Revetla de Son Ferriol, de forma totalment privada. Des de L'Estel emplaçam les nostres institucions perquè donin molt més suport a tots aquests grups, associacions i escoles que mantenen ben viva la nostra cultura, i que eduquen les futures generacions perquè estimin i s'identifiquin amb el seu país. Els polítics intel·ligents semblen avui per recollir demà. **Redacció** Ω

A l'escenari es veié el futur del ball de bot.

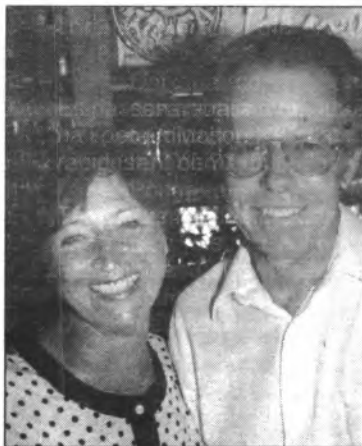
Són na Francina, na Caterina i en Rafel, de l'escola Grup Folclòric Sencelles.

En Llorenç Cunill, de Capdepera, fa trenta anys que va obrir la botiga de comestibles Cas Conill, a Cala Rajada.

Na Marianne Zimmermann, que és natural d'Alemanya, fa tres anys que regenta una llibreria de llibres estrangers a Cala Rajada.

La família Lehmann, d'Alemanya, regenta des de fa dos anys la pensió Pino Mar, a Cala Rajada. Pensió i restaurant. El peix fresc i la cuixa de xot al forn són la seva especialitat. Un lloc on es menja a partir de les 2.500 pessetes.

En Pere Arévalo, natural de Capdepera, fa setze anys que es va fer càrrec del souvenir Reno, a Cala Rajada.

La família Moll s'ha fet càrrec fa mig any del bar Papeo, a Cala Rajada.

N'Elionor Roca, natural d'Artà, va obrir ara fa set anys una botiga de moda a Cala Rajada.

Cal conèixer el nostre País, la nostra història, la nostra gent, les nostres muntanyes, boscos i ciutats. Cal conèixer per estimar, i s'ha d'estimar per lluitar.

**NECESSITAM PROMOTORS I PROMOTORES DE
L'ESTEL
a Mallorca i a la resta dels Països Catalans
Tel. 26 50 05**

SABÍEU QUE...

... el 21,6% dels aspirants a soldat professional a Espanya són andalusos, quan per nombre d'habitants els correspondria només el 16,5%? El 10,9% són castellans i el 4,9% extremerys, quan numèricament només els hi tocaria el 6,5% i el 2,7% respectivament.

ΩΩΩ

... la censura que es volia aplicar a **Internet** ha estat declarada inconstitucional als Estats Units?

ΩΩΩ

... a la darrera novel·la de l'escriptor alemany Peter Handke Catalunya es converteix en estat independent l'any 1997?

ΩΩΩ

... el recital de poesia de **Gabriel Majoral** al teatre municipal de Ciutat, dimarts dia 18, fou un gran èxit de públic?

B. MAJORAL

ΩΩΩ

... hi ha més de 9.000 insubmisos registrats a l'Estat espanyol? I que més de 250 estan empresonats?

ΩΩΩ

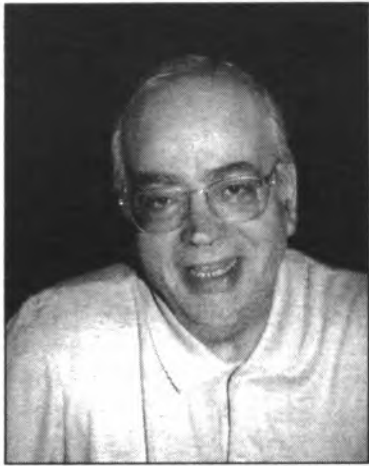
... el sector turístic representa el 9% del PIB de l'Estat espanyol?

ΩΩΩ

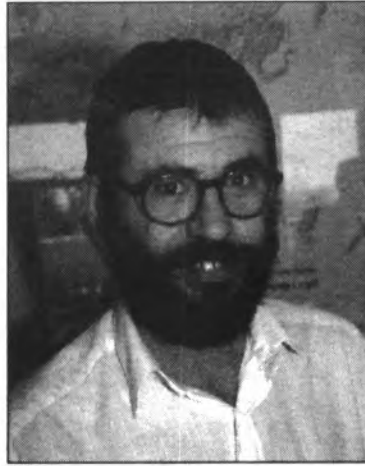
... la societat gestora de l'Expo de Sevilla va perdre 37.046 milions?

ΩΩΩ

... segons una enquesta de sexualitat de Sigma Dos, gairebé la meitat de la població de dones de l'Estat espanyol han practicat una *felatio*? Aquest percentatge augmenta entre les menors de 29 anys (56'4%) i disminueix considerablement entre les dones d'edat madura (9'2%). Pel que fa als homes, les xifres dels qui han practicat el *cunnilingus* representen el 63% i a dos de cada tres menors de 29 anys els agradaria practicar-lo.

En **Santiago Molinero**, natural de Còrdova, fa dos mesos que s'ha fet càrrec del bar-restaurant **La Parada**, a **Cala Rajada**. Despatxa menús als treballadors al preu de 800 pessetes.

N'Antoni **Cardona**, natural de Ciutat, és l'amo de **Viatges Cardosa**, a **Cala Rajada**. Aquesta agència de viatges fa una trentena d'anys que està oberta al públic.

Els **Cavalleria** són els recepcionistes de l'**Hotel Baviera**, de **Cala Rajada**, des de fa vint-i-set anys.

La jove **Caudia Pack**, natural d'Alemanya, ha obert una botiga-taller d'estampació de camises al carrer principal de **Cala Rajada**.

Na **Maria Isabel Rico**, natural de **Cala Rajada**, regenta des de fa tres anys al botiga de modes **Nou Estil**, a **Cala Rajada**. Aquesta botiga fou oberta pels seus padrins l'any 1950.

En **Juanjo Cerrato Adrover**, natural de **Manacor**, fa tres anys que s'ha fet càrrec de la **joleria Adrover**, a **Cala Rajada**. Aquest local fou obert pels seus pares ja fa vint-i-dos anys.

En **Manuel Hernández**, natural d'Extremadura, fa un mes que ha obert la **peruqueria de senyors Kevin**, a **Cala Rajada**.

PUGEN

DAVALLEN

Els joves d'UM, per haver anunciat que deixaran el partit si Mª Antònia Munar s'atreveix a pactar amb la banda de lladres, de mafiosos, de corruptes i de pocalatxes del PP.

ΩΩΩ

Joan Marí Tur i **Joana-Aina Vidal** per haver denunciat la maniobra bruta de la màfia d'en Cañellas contra Tòfol Soler.

ΩΩΩ

L'**Ajuntament de Lloseta**, per demanar un règim fiscal especial per a Balears.

ΩΩΩ

Amnistia Internacional, que per primera vegada publicarà en català el seu informe anual.

ΩΩΩ

L'**Associació de Cantants i Intèrprets en Català**, per demanar una quota per al català a la ràdio i la televisió. A França, Quèbec o Israel la llengua pròpia hi té una presència obligatòria del 40%.

ΩΩΩ

L'**Agrupació de Comerciants del Baix Llobregat**, que fa una campanya contra la proliferació de grans superfícies sota el lema *Perill de mort del comerç local. No Alcampo, no més grans superfícies*.

ΩΩΩ

Ina Martínez, la frustrada consellera de Turisme víctima de la màfia d'en Cañellas.

ΩΩΩ

UC, pel seu nou disc *Entre la mar i el vent* dedicat a **Marià Villangómez**.

ΩΩΩ

L'**Ajuntament de Sineu**, per la seva postura contra l'urbanisme il·legal a zona rústica.

ΩΩΩ

Hristo Stoitxkov, per dedicar a Catalunya el gol que va marcar a la selecció espanyola.

ΩΩΩ

L'**Ajuntament de Santa Eugènia**, per promoure la difusió de diverses tècniques agrícoles com són l'empelt i la poda.

ΩΩΩ

Tots els veïnats de **Marratxí** que es van manifestar contra el cementiri d'en Fageda i del PP de Bon Sossec.

ΩΩΩ

Àngel Colom, per parlar en català al Senat de Madrid.

Els diputats de Madrid de tots els partits, per haver-se pujat el sou un 20% abans d'aprovar els pressuposts.

ΩΩΩ

La cantant **Marina Rossell**, per fer el darrer disc en espanyol i afirmar que "**el bilingüisme es una bendició**".

ΩΩΩ

El periodista italià **Indro Montanelli**, premi Príncep de Astúries, que ha demanat la restauració de la monarquia a Itàlia per aturar els peus a Bossi. El Sr. Montanelli ha afirmat: "**Si hi hagués un rei a Itàlia, Bossi no parlaria com parla**".

ΩΩΩ

El PP-sa Pobra, per insistir a legalitzar el complex de Son Alegre.

ΩΩΩ

El MEC, per l'escàndol tercermundista de l'escola pública de Llumajor.

ΩΩΩ

La Feria de las Naciones celebrada al Parc de la Mar, per tenir els rètols i la megafonia en foraster.

ΩΩΩ

L'Ajuntament de Ciutat del PP, per retirar els fons destinats a la Nit de Foc de la Revetlla de Sant Joan.

ΩΩΩ

El bar de Son Dureta, per no tenir el local en bones condicions sanitàries.

ΩΩΩ

Els autors dels actes vandàlics realitzats a les platges des Trenc i ses Covetes.

ΩΩΩ

La producció d'albercocs, perquè enguany ha baixat un 50%.

ΩΩΩ

El MEC altre cop, perquè en aquests moments hi ha 400 alumnes de 3r d'ESO de Ciutat que no tenen plaça escolar d'ensenyament en català.

ΩΩΩ

Els maleïts accidents de circulació, que se'n duen pel davant els nostres millors joves com en Mateu Soler de sa Pobra.

SABIEU
QUE...

... entre els treballadors el malnom llepat que rep el batle de Ciutat pel PP, Juan Fageda, és el de Sisi?

J. FAGEDA

ΩΩΩ

... els accidents laborals han augmentat quasi un 20% durant els primers mesos d'aquest any?

ΩΩΩ

... la prescripció d'antidespresius ha crescut a Balears un 50% en dos anys?

ΩΩΩ

... més d'un milió d'infants de l'estat són víctimes de maltractaments?

L'ESTEL
de Mallorca

FORAST
ERADES

Javier Rioyo (*El País*): El polaco Vázquez Montalbán es un escritor mezcla de "la española cuando besa es que besa de verdad" y "amb la sang dels castellans ens farem tinta vermella", es decir mezcla de las FAES y el Barça.

ΩΩΩ

Xavier Bru de Sala, botifler, també conegut per *Brut de Fava*: Además de ser un payaso peligroso que predica la insolidaridad y el desprecio a los bulliciosos terrossi del sur, Bossi obtiene un respaldo popular creciente en unas regiones pobladas por gente culta y rica. A fin de tranquilizar la posible alarma de algún lector, hay que apresurarse a resaltar las diferencias entre Italia y España.

Braveheart: Escòcia i el seu nacionalisme

"Tambors en el Walligate, gaites en l'aire, l'immens card no pot defallir"

HUGH MACDIARMID

No és la meua intenció reflectir en aquest article una sèrie de fets històrics que poden haver marcat la història d'Escòcia, sinó analitzar les particularitats del nacionalisme escocès dins el seu context polític i social. Cal dir, en un principi, que el recent corrent del nacionalisme europeu comença a la dècada dels anys vint (segle XX), després de la seva gestació i maduració durant el segle XIX amb el moviment romàntic de la dècada de 1850 i els seus successius moviments del *Home Rule* (govern propi) entre 1880 i 1914. No obstant això, en la dècada de 1929 observem per contrast el sorgiment d'un moviment polític permanent amb la formació del Partit Nacional d'Escòcia (avantpassat directe del SNP Partit Nacionalista Escocès-) l'any 1928. I, de la mateixa manera, l'aparició del poema èpic del nacionalisme escocès modern (un símbol distintiu d'aquest, com de la majoria dels altres nacionalismes europeus), *A Drunk Man Looks at the Thistle*, de Mc Diarmid, el 1926.

A continuació analitzaré les causes d'aquest absent nacionalisme escocès. Entre els anys 1800 i 1870, per exemple, no va existir cap moviment nacionalista escocès de tipus corrent. Aquest fet ens fa reflexionar, ja que feia poc que Escòcia havia deixat d'esser un Estat totalment independent. El segle, o poc menys, que havia passat des de l'any 1707, és un interval insignificant segon els criteris que molt aviat es van fer comuns sota el nacionalisme. El seu estat polític va desaparèixer, però la societat civil continuava, en els darrers anys del segle XVIII, com mai s'havia desenvolupat anteriorment. Dins d'aquesta societat civil, Escòcia va tenir almenys els requisits indispensables per a desenvolupar un nacionalisme triomfant. Hi havia una dinàmica classe mitjana, una burgesia naixent i sobretot una "intelligència". En realitat, en aquesta època tenia una de les més distingides classes intel·lectuals d'Europa.

A mesura que el folclor i les tradicions populars van seguir la seva marxa, Escòcia va estar ben proveïda per a la lluita, com qualsevol altre regió. Potser millor proveïda que la majoria, ja que

un dels elements d'aquelles tradicions estava constituït per una antiga i forta hostilitat als anglesos, originada en els conflictes de segles passats. Aquests antics conflictes van donar a Escòcia una sèrie d'herois nacionals i de màrtirs, de narracions populars i de llegendes d'opressió i resistència. De fet, els escocesos no tenien un idioma majoritari vertaderament separat. No obstant això, qualsevol anàlisi comparatiu demostrarà que la importància que adquireix el llenguatge com a fet diferenciador del posterior avanç del nacionalisme, té poques vegades un importància de primer ordre en la formació de certs moviments. La llengua és l'artilleria pesada, però no la causa de la batalla. I, en qualsevol cas, els escocesos tenien una artilleria més poderosa. Tenien un factor important de clara diferència religiosa. La reforma escocesa havia estat una qüestió totalment diferent a l'anglesa i havia donat origen a un *ethnos* popular i socialment distintiu. El que és més important, de forma general, és que no hi va haver cap dubte a principis del segle XIX, i tampoc en l'actualitat, del fet que Escòcia era una entitat diferent tan per a la gent que vivia allà com per a tots els viatgers que hi arribaven de l'exterior. En aquest context, el progrés d'Escòcia va esser així de sorprenent perquè existia aquella part del seu territori que no va progressar en absolut. Escòcia, més enllà de la línia dels *Highlands*, va seguir restant subdesenvolupada. Aquesta fisura de la societat escocesa havia estat produïda pel fracàs del feudalisme tardà, els qual es va agreujar en els segles XVII i XIX pel sorgiment sobtat de la cultura dels *Lowlands*.

El nou nacionalisme escocès

El nostàlgic nacionalisme literari que es va produir a partir dels anys vint no va constituir un

factor decisiu per consolidar el moviment. El que va marcar la diferència va esser el negoci del petroli: la forma de capitalisme més simple, rica, agressiva i internacional del món. El resultat va esser una situació sorprenent.

Encara que el nou separatisme escocès dels anys setanta i vuitanta va esser d'alguna manera comparable a les tendències que presenten Gal·les, Bretanya, Catalunya i altres nacions d'Europa Occidental, en certs aspectes continua essent únic.

En cap altre lloc d'Europa les forces essencials en funcionament han revelat la seva naturalesa amb tanta claredat, observant-se una clara diferenciació entre el conflicte resultant i el dilema polític. A partir d'aquí, podem dir que, a Escòcia, la relació entre la societat civil i l'Estat va impedir una cultura completament nacional. En el seu lloc, això va conduir a un estrany tipus de cultura subnacional (seleccions nacionals de futbol, de rugbi, etc).

No obstant això, en un sentit més realista i menys mític, es pot afirmar que l'Escòcia moderna té la seva pròpia i inconfundible identitat.

Aquesta identitat va facilitar el creixement del Partit Nacional Escocès durant la dècada dels setanta i vuitanta, ja que una vegada que el subnacionalisme cultural es va fer polititzable, el procés de reconversió es va manifestar menys difícil que en altres llocs d'Europa. El concepte "nacionalisme" a Escòcia es reflecteix sobretot en el caràcter escocès, com un tret diferenciador d'altres nacionalitats veïnes.

No obstant això, hi ha una mancança de contingut estrictament polític i econòmic. Cal insistir en la vital importància que va tenir per a Escòcia el petroli del Mar del Nord. Aquest fet va conduir al fet que el seu nacionalisme es dirigís sobretot cap a l'exterior, el qual pot permetre aliances i vincles de dos tipus: els que s'inclinen pel mite escandinau i els que se sentiran atrets per les possibilitats de la Comunitat Europea, utilitzant-ho com a nexa d'unió amb petits estats que poden manifestar en un futur necessitats semblants: Països Baixos, Bèlgica, Irlanda, Dinamarca, i amb el temps els Països Catalans, Euzkadi, Gal·les, Irlanda del Nord... Ω

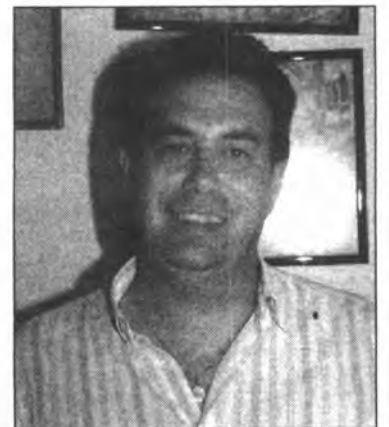
Na Catalina Alomar, de Ciutat, d'ascendència sineuera, fa vuit anys que va obrir la bugaderia Principal, a Cala Rajada.

N'Antònia Garau, natural de Capdepera, fa un any que s'ha fet càrrec de l'hotel Corona, a Cala Rajada; un hotel que fou obert fa trenta anys. També regenta l'hotel Golea, a la plaça dels Mariners. Els dos hotels tenen restaurant obert al públic en general.

Na Cristiane Narten, natural d'Alemanya, va obrir ara fa vint anys una botiga de moda i de punt -moltes vegades fet seu- a Cala Rajada.

En Pere Sanxo, de Capdepera, va obrir fa deu anys la cristalleria Cala Rajada. Una botiga de vidres i vases.

L'ESTEL
de Mallorca

SUBSCRIVIU-
VOS-HI !!!

El "Govern de Padània" lluitarà contra Roma

Bossi fa un discurs secessionista en el cinquantè aniversari de la República

Els tretze ministres de l'autoproclamat "Govern de la Padània" juraren la setmana passada els seus càrrecs davant una multitud de setanta mil lliguistes. Mentrestant, a Roma el Parlament celebrava el cinquantè aniversari de la República i proclamava "la unitat sagrada" d'Itàlia, a la qual els padanis responien des de Pòntia amb el crit de "Secessió!"

Les províncies rebels de l'"Imperi Romà" varen jurar "guerra a Roma", fins a aconseguir la independència.

Milers de senyeres de la Sereníssima República de Venècia —capital de l'executiu rebel— i de la República de Padània onejaven damunt els pujols verds de Pòntida, santuari nacionalista de la Lliga Nord, i saludaven el solemne jurament del "Govern de Padània" al crit de "Roma, lladre, autogovern o secessió".

El president, Giancarlo Pagliarini, que va demanar als padanis el "dret a la secessió sense jugar-se la cadena perpetua", i els tretze ministres s'han compromès a consumir la revolució independentista amb aquest jurament: "Jur actuar segons el principi de la democràcia liberal per l'autodeterminació de la nació de Padània." Pels quatre milions de votants de la Lliga, Itàlia té des de la setmana passada dos governs i dos parlaments, el romà i el de Padània, que a més estan "en guerra".

Els rebels, que estan al Parlament de Roma amb cinquanta-set diputats, tenen inclús la seva pròpia *Gazetta oficial* de la nació de Padània, presentada aquests dies passats a Pòntia, on publicaran els seus projectes de llei. Abans de procedir al jurament del Govern, Pagliarini va llegir missatges de solidaritat arribats del País Basc, Catalunya, Irlanda, Escòcia, Bretanya i Canàries, "pobles que estan lluitant i treballant per la democràcia a Europa", segons el president.

En el seu discurs, el líder de la Lliga, Umberto Bossi, va afirmar que governaran des del nord "contra Roma" i va enviar un missatge al secretari general de l'ONU, Boutros Galf: "Els pobles d'Itàlia no tenen dret a l'autodeterminació. Atent, Senyor secretari de l'ONU, Itàlia no és un país democràtic. És colonialista, racista i centrista", va dir Bossi, aclamat per una multitud delirant.

El segon jurament de Pòntida (el primer es va produir l'any 1117, quan se va fundar la primera Lliga Llombarda per lluitar contra l'emperador germànic Barbarroja) representa pels padanis el primer pas de la seva "revolució passiva" contra Roma. El president de la Lliga Vèneta, Carlo Comencini, va anunciar que "el Vèneta està en guerra amb Roma i el poble de Padània guanyarà la llibertat. Hem tornat a empunyar l'espasa de guerra de la Sereníssima República de Venècia. Si no ens concedeixen la llibertat, la prendrem per la força", va amenaçar el president de la Lliga Vèneta.

L'elegant expresidenta del Parlament italià, Irene Pivetti, vestida per aquesta ocasió amb la camisa i el mocador verd dels lliguistes, va sentenciar el final de la República: "Avui s'acompleixen els cinquanta anys d'un Estat que no ha sabut donar llibertat als seus pobles. Els diputats s'han tancat a Roma per celebrar el final d'aquests cinquanta anys, però tancant-se al Parlament no silenciarien la voluntat popular."

Bossi, aclamat com el pròcer de la independència i rebut als acords de l'himne nacional de la Padània, va dir: "La sobirania només és possible a través de la secessió per aconseguir l'autogovern." A continuació, el paladí nordista va demanar un jurament públic als milers de seguidors: "Tots per a un i un per a tots, per la independència de la Padània."

Contagiat del fervor revolucionari de Pòntida, el pragmàtic alcalde de Milà, Marco Formentini, va anunciar que els alcaldes lliguistes no tornaran a col·laborar amb Roma. "Farem saltar un a un els privilegis dels polítics de Roma i el seu estat centralista. Ells han destruït la pàtria que tant defensen", va sentenciar el poderós alcalde lligista de la ciutat més rica i desenvolupada d'Itàlia.

Bossi va assegurar que el nord no seguirà finançant el sud i va anunciar la mort de l'actual "sistema productiu italià". El sud i el nord s'han de separar. "La solidaritat que hem practicat els darrers cinquanta anys els qui produïm, pagam i cream riquesa, ha estat liquidada per l'imperialisme i el racisme romans. Aconseguirem la independència a qualsevol preu. La riquesa per a qui la treballa." Ω

En Sebastia Sastre regenta des de fa quatre anys l'Estudi Foto Garcia, a Cala Rajada. Fa catorze anys que en Sebastia exerceix de fotògraf a la comarca.

En Francisco Panadero, natural de Capdepera, s'ha fet càrrec ara fa dos mesos del bar Bei Paco, a Cala Rajada.

En Francisco Muñoz, natural de Granada, fa vuit anys que fa feina al bar restaurant Tambo, a Cala Agulla. Enguany l'ha llogat i ara n'és l'amo. Despatxa graellades de carn i de peix; el preu de la graellada és d'unes 2.500 pessetes.

En Maties Sánchez, natural de Capdepera, fa trenta anys que va obrir el supermercat Castilla, a Cala Rajada.

N'Isidoro Navarro, natural de Cuenca, regenta des de fa cinc anys la pizzeria Tiramissú, a Cala Rajada. A la fotografia, amb el seu cuiner, n'Adrià Malagon, que és natural del Marroc.

Na Madelen Caselles, natural de Suïssa, regenta des de fa setze anys l'hostal La Madripenya, a Cala Rajada. Aquest hostal fou construït pels seus sogres, Joan Caselles i Sacramento Martínez —na Sacramento és natural de Madrid, d'aquí el nom de l'hostal—. Al restaurant de l'hostal, s'hi pot menjar a la carta a partir de les 1.500 pessetes; el menú del dia en val 750.

En David Pastor és l'amo jove del Marketrajada, a Cala Agulla. Ven de tot i molt.

Shiela MacAlpine, natural de la Gran Bretanya i que viu a Mallorca des de fa vint-i-tres anys, regenta la joieria Pep Fuster, a Cala Rajada. És la cunyada d'en Jaume Fuster, joier de Cala Millor que aquests dies ha tingut un començament d'infart del qual es recupera ràpidament.

En Domingo Bonnin, natural d'Inca, va obrir l'any 1973 una sastreria en pell a Cala Rajada.

El matrimoni Escrivà-Rueda, naturals de Cullera, València, obren fa quatre anys la botiga d'alimentació Superser, a Cala Rajada. De ben matí fins ben entrat el vespre tenen obert per atendre la gent de la barriada.

Cas Bombu: el primer establiment hostaler a Cala Rajada

Ens ho conta n'Antoni Garau i Muntaner, que és el senyor de l'hostal Cas Bombu

La seva repadrina, Margalida Tous i Tudurí, d'ascendència valldemossina, era la propietària del cafè Can Patilla, a Capdepera. L'any 1885, va construir una barraca amb una enramada de pi al davant, on avui es troba Cas Bombu, a Cala Rajada, i va començar a fer menjar per als mariners que fondejaven a cala Gat i que amb barcasses desembarcaven les mercaderies al mollet. Na Margalida servia menús el migdia i, a l'horabaixa, tornava a Can Patilla a servir cafès i suc.

A principis de segle, va començar a construir el primitiu hostal, amb sis habitacions dobles, cuina, menjador, forn, botiga, estany i benzineria. Tot això fou possible perquè el seu home, que era patró de barca, el patró Colau Garau, anava amb la seva barca pels diferents ports de la Mediterrània... s'enduïa ametles, garroves i altres productes mallorquins i tornava carregat de les mercaderies necessàries a Ma-

Menjador primitiu de la casa. Hi va menjar el comte de Romanones, el president de la República Alcalá Zamora, en Ramón Franco i el mateix general Franco, entre altres il·lustres de l'època. També ha estat lloc de reunió de la família March –de can Verga–, que hi tenen la residència just veïnat. Bartomeu March hi anava a dinar sovint; Elionor Servera de March no hi anava, però hi enviava els criats a cercar llagosta o faves cuinades.

Isabel Alsina Flaquer, nora de la fundadora i bona administrativa.

L'ESTEL
de Mallorca

EL DIARI DELS
MALLORQUINS

SUBSCRIVIU-VOS-HI

Margalida Tous Tudurí, fundadora de Cas Bombu.

llorca. Els guanyats els invertia fent obra a Cas Bombu.

Per la mateixa època, els capellans de la contrada, que eren ben llépols, cansats de menjar llagosta torrada, demanaren a la madona que els fes una llagosta especial. Als capellans, els va agradar tant que la batejaren amb el non de "llagosta bomba". Aquesta recepta, que és un secret de la família, avui encara la fan per encàrrec.

Entre Cas Bombu i una altra casa, també de la seva propietat, hi havia la primitiva església, ja fora d'ús, que el vicari Femenies va vendre a en Colau Garau Tous per poder construir-hi l'actual parròquia –260 metres quadrats entre la petita església i la placeta–, la qual, permor de l'auge del turisme, l'amo Antoni Garau va decidir enderrocar per ampliar l'hostal. Aquesta decisió va topar amb el rebuig de les famílies poderoses del poble, i fins i tot amb el de la dona del governador d'aleshores, que era cosina de la dona d'en Franco. El rector d'aleshores, que era el sineuer Bartomeu Gomila Vallespir, tampoc no ho volia, però aprofitant que estava malalt a una clínica de Ciutat, esbucaren l'esglesia i ampliaren l'hostal fins a 50 places, que és l'actual establiment. Ω

Antoni Garau i la seva filla Margalida, actuals propietaris.

L'ESTEL de Mallorca

EL MILLOR SUPORT PUBLICITARI DE
LA VOSTRA EMPRESA A MALLORCA

Recorda! Quan hakis llegit aquest periòdic, si no en fas la col·lecció, regala'l a un amic, veí o parent. El país ho necessita.

Els jueus als Països Catalans (I)

Els seus costums i la seva cultura. Els principals rabins i la seva incidència en la cultura catalana

JOAN GONZÀLEZ I PASTOR

És versemblant que els fills d'Abraham començaren a establir-se a la nostra pàtria molt abans del naixement de Jesucrist: el profeta Abdies cita aquesta contrada amb el nom de Sefarad: "... i els exiliats de Jerusalem que són a Sefarad." (v20b)

A les acaballes de l'època carolíngia, hi havia una colònia hebrea a Barcelona. És sabut que els jueus del Cap i Casal van consultar el rabí Amram (869-887), president de l'Acadèmia de Sura (Iraq), sobre diverses qüestions religioses i jurídiques. Al costat de la resposta els va transmetre, tanmateix, el seu Sèder o ordre de pregàries litúrgiques. Un missatger anomenat Jadacot, portà notícies de Barcelona a l'emperador Carles el Calb (876-877). Retornat, lliurà deu lliures d'argent que el rei franc donà a Frondisi, bisbe de Barcelona, perquè adobés l'església.

Nombrosos documents palesen que els jueus establerts a Catalunya posseïen terres, les quals conreaven ells mateixos talment com ho feien llurs compatriotes d'Alemanya, França, etc. Sota el govern dels nostres comtes-reis, es movien en un règim de tolerància que afavoria la conservació de la seva identitat, els seus costums i la pràctica de la seva religió. Són moltíssims els exemples d'emparament que els monarques els dispensaren, però aquesta protecció no eixia pas d'un filosemitisme desinteressat, sinó perquè la Corona extreia substancials rendes en forma de tributs procedents de les aljames (comunitats de jueus o de sarraïns en terres cristianes).

Bíblia i cultura

Flavi Josep escrigué: "Des del moment que els infants poden capir, aprenen la Llei de Moisès de memòria i la tenen estampada a la seva ànima."

Aplicant unes paraules del *Deuteronomi* (11,18-20), com una habitud secular, els jueus que vivien als Països Catalans tenien les seves escoles. Aprenien l'Antic Testament, les primeres pregàries i les tradicions antigues. A més, la mainada aprenia a llegir i escriure amb l'alfabet hebreu, dit alefat, per la qual cosa, quan volien escriure la llengua que parlaven —ací el català—, ho feien

El call de la vila de Vallas, al barri de la Draperia, a principis de segle.

en grafia hebrea. És versemblant que la majoria coneixien igualment la grafia llatina, perquè molts jueus signaven en aquesta escriptura.

La seva formació els capacitava per desenvolupar funcions que demanaven un elevat nivell cultural i els situava per damunt d'altres ciutadans. I això a l'Edat Mitjana, quan l'analfabetisme era general, tret dels eclesiàstics, religiosos i altres personatges comptadíssims, com ara els notaris.

Els costums i les minúcies de la seva vida estaven sempre orientades pels preceptes de l'Antic Testament. Les làpides hebrees trobades ací i allí de les poblacions catalanes tenen interès perquè, malgrat el pas del temps, la dolça poesia bíblica floreix lluminosament en aquestes inscripcions. L'estimació i el record dels absents en aquestes pedres donen una dimensió d'eternitat eixida, sobretot, del Cohèlet, Isaïes i Daniel.

Entre els materials d'una casa enderrocada al barri gironí de Mercadal (1888), hom hi troba una làpida commemorativa de la sinagoga. La data està esborrada, però la delicada inscripció, enca-

ra que malmesa, transmet tot el regust i l'encís dels salms:

"Casa de Jacob, veniu i camineu en la llum del Senyor. Espereu en Ell tots temps. Vesseeu el vostre cor davant Ell. Déu és el nostre sosteniment. Obriu les portes perquè pugui entrar el poble piadós que guarda la fe. Exalceu el Senyor, Déu nostre, prosterneu-vos davant les seves petjades. Ell és Sant. Els qui temin el Senyor, el lloïn (...) tota la posteritat d'Israel. Veniu a les seves portes amb accions de gràcies, als seus atris amb lloances. Regraciem-lo. Beneïu el seu Nom. Alceu les vostres mans cap el santuari i lloeu Déu (...) Plens serem dels béns de la teva casa."

També fou trobada una *mezuzà* (petit cilindre amb versets de la Llei que es posava al llindar de la porta), quan es va fer la demolició d'una casa, al carrer de la Forca, a Girona. Contenia un pergaminet enrotllat amb alguns versets del *Deuteronomi*. El jueu pietós que visqué en aquesta casa, sempre que sortia o entrava estenia la mà damunt la *mezuzà* i recitava: "El Senyor guardi la meva sortida i la meva entrada, ara i sempre."

Eren molt primmirats a l'hora de menjar carn, i, seguint al peu de la lletra uns versets del *Levític* (11,1-47; 17,10-16), havien de menjar-la d'animals degollats. Les autoritats barcelonines procuraven que la carn fos venuda només al call. Tanmateix, tenien una fleca situada prop del Castell Nou de Barcelona on podien comprar el pa alís que devien menjar en determinades festivitats (Ex 28,8; Lv 23,6; Nm 28,17; Dt 16,1-17).

El famós jurament, si procediments judicials ho demanaven, era molt pintoresc. Consistia en una llarga elucubració en la qual el jueu, tenint "lo rotlle" (de la Llei) al coll, començava jurant pels salms principals, els profetes, les devocions hebrees... Seguia tot un reguitzell de terribles anatemes, que concitava sobre ell, la seva descendència, els seus béns, etc. si resultés falsari. Fent el jurament en un acte públic, es prestava a les burles dels espectadors. Els israelites barcelonins demanaren de prestar-lo privadament a la Cort del Veguer, el 1439.

De bell antuvi, els hebreus socialitzaren la terra i tingueren una gran cura dels afers socials. Les vídues, els òrfens i els desvalguts rebien una part de la collita, cada tres anys la desena part i els fruits dels anys sabàtics eren comuns. Adhuc els estrangers n'eren beneficiaris (Lv 25,1-55).

Els grans trets bàsics d'aquest comportament, begut directament de l'Esclusiva, els desenvoluparen i els aplicaren als pobles on s'establien. Als Països Catalans crearen diverses institucions socials. A tall d'exemple esmentaré breument algunes realitzacions: l'Aljama d'Avinyó tenia una administració pròpia, ben organitzada i esplèndidament dotada; atenia els jueus pobres i també els qui no ho eren, als quals se'ls donava menjar i asil, però no podien romandre més de dos o tres dies en una mateixa població. Els rabins que vivien a Israel eren tractats amb dilecció especial. Les noies casadores eren dotades. Els infants eren educats a expenses de la comunitat. Els malalts indigents eren visitats pel metge i rebien les medicines de franc.

A Santa Coloma de Queralt, el filantrop Moisès Cabrit (+1410) fundà un hospital per als

pobres de la vila i dotà una biblioteca d'obres rabíniques. Estruc de Caravita disposà en el seu testament una almoina de la qual fou procurador Bonastruc Vidal.

Els rabins

Estaven íntimament lligats al seu poble. Enregistraven els naixements, els casaments i les defuncions, i, en un ordre diferent, donaven el vist-i-plau a les carns per menjar, el pa alís... Eren mestres, consellers, guies, i jutges de la comunitat. La llista de rabins a casa nostra, que excel·liren per les seves qualitats humanes i la seva saviesa, es faria inacabable. Isidre Loëb diu que el call barceloní fou un dels que donà més savis i escriptors i transcriu una llista de cinquanta-cinc jueus que van néixer o passaren una bona part de la seva vida al Cap i Casal. Isaac ben Scheschet deia que "l'aire de Barcelona fa savi" ("*Auvirà de Bartselona nahkim*").

A tall d'exemple, heus ací alguns rabins dels més coneguts:

Yonà ben Abraham Girundí (Girona 1180-Toledo 1263), tingué escola a Girona, a Barcelona i a Toledo. Introduí en el judaisme una nova visió de la moral, de sentit rigorista, i inculcà l'estricta observança dels preceptes mosaics. La més important de les seves obres és *Capítols de penediment*, que comptà amb més de seixanta edicions.

Nosè ben Nahman, dit també Bonastruc de Porta (Girona 1194-Haifa 1270), era home de pietat sincera i ferferosa, creia en l'autoritat infal·lible de l'Antic Testament, i influí molt en el pensament hebreu medieval. De la seva producció exegetica són notables els comentaris al *Pentateuc* i *Job*. Escrigué diversos tractats sobre el *Talmud* i obres cabalístiques. És autor de nombroses obres didàctiques i diverses poesies sagrades.

Selomó ben Abraham ibn Adret (Barcelona 1235-1310), fou rabí del call barceloní prop de mig segle. Com que el *Talmud* no tenia secrets per a ell, convertí el judaisme hispà en el centre del judaisme, durant molt temps. Escrigué una obra polèmica contra el *Pugio fidei* de Ramon Martí, dinou tractats sobre el *Talmud* i altres llibres. (continuarà) Ω

RESTAURANT

ITALIANA
 PIZZERIA

Direcció: Rosa

c/ Berlín, 6 • Tel. 49 01 65 • s'Arenal (Mallorca)

Zoldas

Carrer de Manacor, 121-C
 Tel. 27 85 18
 07007 Palma de Mallorca

Restaurant
Cas Carbone
 Dimarts tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

SERVEI OFICIAL **OPEL**

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes Tel. 26 81 11
 07006 S'Arenal-Palma (Mallorca) Fax 74 32 77

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
 Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
 S'Hostalot

Automòbils
PLA DE NA TESA
 Compra i venda de vehicles
 C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa

 BAR CENTRAL

Menjars • Tapes variades • Entrepans
 Som especialistes en paelles
 Menú del dia a 600 ptes.
 C/ Cardenal Rossell, 80 •
 Tel. 26 10 39 • Coll d'en Rabassa

CAFÈ-BAR
ES PINZELL

*ambient nacionalista
 pa amb oli i copes*

c/ de ses Caputxines, 13 • Ciutat

BAR - RESTAURANT
 ESPECIALITAT EN **Andreu**

Arròs brut • Paella • Cordon blue • Bistec al pebre • Sípia
 Conill a l'allet • Escalopa • Llenguado Meunier • Carns i Peixos
 c/ Grua, 6 • La Ribera • Can Pastilla • Tel. 26 10 73
 Sortida 10 autopista (dimarts tancat)

CAN TITO RESTAURANT

PEIXOS I MARISCS FRESCS
 CUINA MALLORQUINA

c/ Palmera, 6 • Tel. 27 10 16 • 07006 El Molinar (Palma)

LA BITACORA
 DORADA
Restaurant

peixos i mariscs frescs
 OBERT CADA DIA

Trafalgar, 23 • Tel. 26 34 10
 Ciutat Jardí (Coll d'en Rabassa) • 07007 Palma

PAPA PIZZA
 i
MAMA PIZZA

Cala Agulla, 42 • Tel. 56 38 15

AUTOS
Escanellas

Avda. Argentina, 31 • 07570 ARTÀ

Restaurant
BINICOMPRAT

Banquets de negocis, noces i comunions
 Carretera de Manacor, km 21'70 • Tel. 12 54 11

 RESTAURANTE
Casa Jacinto

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

MALLORQUINS
MALLORQUINES

COMPRAU PRODUCTES
DE MALLORCA

SÓN ELS MILLORS
DEL MÓN

És un suggeriment de **L'ESTEL** de Mallorca

RESTAURANT
MALLORQUÍ

c/ ELIONOR SERVERA, 29 • TEL. 56 52 05 • 07590 CALA RAJADA

L'ESTEL de Mallorca
 EL MILLOR SUPORT PUBLICITARI
 DE LA VOSTRA EMPRESA A
 MALLORCA

TENNIS
SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
 Sometimes • Palma de Mallorca

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

A la plaça des Banc de s'Oli, lloc primer pis per trenta mil pessetes. Tel. 665336.

Oportunitat! Venc el solar núm. 382 de Cala Pi. Preu normal 4.200.000 per 3.800.000. Trucau de nit al 140728.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Bonic terreny a Lluçmajor (camí d'Alicantí). Cantó 11 metres, caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat de llum i telèfon. Tel. 450994. Preu per convenir.

Avinguda Argentina. Llog pis de 5 habitacions, moblat, xemeneia, electrodomèstics, telèfon, dos banys. 75.000 pessetes mensuals comunitat inclosa. Tel. 792490.

Magalluf, venc 16 locals comercials. Planta baixa i pis 70 m². més terrasses entre 50 i 145 m². Tel. 726306.

PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

Benestar Costa d'en Blanes, 22 cases primera fase, 15 cases amb piscina, jardins comunitaris. Entrega en 18 mesos. Tel. 726306.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16'00-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

Cadells de pastor alemany amb pedigrée, tatuats per CEPPA, venc. 120505.

VENDES

Vull comprar iot de 14 metres d'eslora amb tres cabines, coberta espaiosa, dos motors Diesel i dos llocs de control. Tel. 120197.

Venc motor Mercuri, foraborda, de canya curta, 2.2 HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tel. 753033 i 755460.

PERSONALS

Professora rossa, alta i molt atractiva, sense problemes de cap casta. La soledat m'empaita i m'agradaria conèixer senyor formal entre els 50 i els 60. 712064.

Empresari ben situat, de 46 anys, desitja formalitzar una llar amb senyora de 38-50 anys que sia alta, neta, sana i culta. 712064.

Divorciada de 34 anys, alta, garrida i ben atractiva. Només me manca la companyia d'un senyor que sia amorós i formal. 712064.

Motos
Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

Senyoreta ben atractiva i culta, desitja amistat amb senyora/ senyoreta de 18-43 anys per compartir la vida. 712064.

Senyora de 26 anys. Vull formar una amistat agradable amb senyor casat que me pugui ajudar econòmicament. 712064.

Senyora de 32 anys. Desig entaular amistat amb senyor casat que m'ajudi econòmicament, ja que el que guanyo fent feina no me basta de cap manera. 712064.

Senyor vidu de 63 anys sense problemes. Desig conèixer senyora culta per formar una llar. 712064.

Senyoreta de 25 anys, morena, amorosa, simpàtica i amant de la llar. Bona situació, estalvis i cotxe. Cerc company fins els 40 anys. 712064.

Administratiu fadrí de 26 anys. Bon lloc de feina, estalvis, cotxe... M'agradaria trobar una al·lota formal per casar-m'hi. 712064.

Model de 27 anys, separada i sense fills. Pis, estalvis i cotxe. Vull conèixer senyor culte per refer la meua vida.

Modista, separada i sense fills, de 31 anys. Pis, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor culte per refer la meua vida. 712064.

Empresari de 43 anys. Divorciat sense fills. Casa, cotxe i un parell de negocis. Vull conèixer al·lota sense fills ni problemes. 712064.

Fadrina de 62 anys. Tenc pis, xalet i cotxe. Vull conèixer senyor vidu o fadrí, culte i sense fills. 712064.

Viuda de 56 anys, encara som ben guapa i tenc la vida resolta amb xalet, pis i estalvis. Vull conèixer senyor. 712064.

Estranger de 62 anys, viudo i sense fills. Tenc xalet, pis i cotxe. Vull trobar una bona companya. 712064.

Fadrina de 31 anys. Curra i culta. Tenc pis i estalvis. Vull trobar un al·lot formal. 712064.

Estudiant de 22 anys. Som curro i culte. Vull trobar una al·lota de 18-20 anys. 712064.

Divorciat de 42 anys. Alt, culte i amant de la llar i dels nins. Cerc senyora dolça i afectuosa. 712064.

Viuda de 49 anys, joliva, cultivada i de poble. Tenc cotxe i vull refer la meua llar amb senyor bona persona i treballador. 712064.

Separada de 40 anys. Amorosa i simpàtica. Vull refer la meua llar amb senyor formal. 712064.

Metge retirat. Som ben curro i agradable, 1'76 d'alt. Vull conèixer senyora de gran cor. 712064.

Me trob ben tota sola. Tenc 52 anys i visc de rendes. Pis, xalet, estudi, cotxe... te faré feliç. 712064.

Militar fadrí de 29 anys, joliva, amorós i agradós. Me vull casar amb al·lota seriosa entre els 25-29 anys. 712064.

Divorciat de 65 anys: negocis, pis, xalet, cotxe. Vull conèixer senyora per no estar tot sol. 712064.

Senyoreta de 25 anys. Som morena, galanxona, simpàtica, d'1'65 d'alta. Tenc estalvis i cotxe. Cerc company fins als 40 anys. 712064.

Senyora de 63 anys. Tenc una bona pensió. Som jovial, atractiva i encara estic per jugar a conillons amagats. Cerca'm al 712064.

Modista dona classes de tall i confecció. Hores convengudes. Tel. 264784.

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

Canviam el model de la seva roba, feim adobs i reformes de tota classe. Adobs en 24 hores. Carrer Bisbe Cabanelles, 30 (a 100 metres de la plaça Pere Garau de Ciutat) Tel. 278453.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Autoservei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Dièsel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·larí.

Modista. Tallar i emprovar. Faig tota casta d'arranjaments: cremalleres, baixos, etc. Tel. 292920. Maria dels Àngels.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·larí.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

S'ofereix administrativa amb vint anys d'experiència a banca i quatre anys a l'administració pública, com administrativa/secretària/recepcionista. Tel. 712501.

Si teniu qualche vidre trencat, cridau al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Si fas manualitats com pintura, costura, brodats, ceràmica, etc, el pots exposar gratuïtament a "Cosas para tu Casa", al carrer 31 de Desembre de Ciutat. Tel. 752639.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

Cerc feina per fer a ca meua. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

BORSA DEL
MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del Marès, 3-A. Telèfon 265551. Ses Cadenes de s'Arenal.

Venc motocicleta marca NSR 80. Molts pocs quilòmetres, quasi nova. Tel. 511223.

Venc cotxe Renault 5 GTL PM-L, per 110.000 ptes. Tel. 741388.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc cotxe Renault 5 GTL, M-4623-L per 125.000 ptes. Tel. 741388.

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ • Escriviu un sol anunci per cupó
• Usau lletres majúscules
• Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
L'ESTEL de Mallorca, Apartat de Correus 124, 07600 S'Arenal de Mallorca

SERVEIS
PROFSSIONALS

La Casa Catalana de Mallorca ensenya ball de bot i sardanes. Tel. 753559.

Si vols fer feina amb els àngels, apunta't al "Taller dels Àngels". Informació al

NO EMPRENYS

EL MEU POBLE

Venc YAMAHA 400 PM Z. Peces noves. Assegurada. Amb casc. 150.000 pessetes. Joan. 835131.

ENSENYANÇA

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'explotació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col·laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la Fundació per la Pau (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Vols aprendre a conduir sense esforç? Vine amb nosaltres! T'ho passaràs molt bé. Auto Escola Chela. Carrer 31 de Desembre, 48. Tel. 759438. Ciutat.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Cursos d'expressió corporal. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups

de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. Per 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Rusinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Mestre s'ofereix per fer classes de repàs. Demanau per Bartomeu al telèfon 467931.

Si estau interessats per la literatura en català, podeu subscriure-vos de franc a la revista LA FOREST D'ARANA, plaça Mossèn Sorell, 6-14, València 46003. Cal fer-hi esment dels vostres nom i cognom, adreça, codi postal i població.

Llicenciat fa classes de català a tots els nivells, per a una persona o a un grup petit. Preparació per exàmens de la junta avaluadora. També repàs d'assignatures. Tel. 720567.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337.200 Rosario-Argentina.

Na Glòria Sanxo fa vint anys que regenta l'hostal Bauçà, a Cala Rajada. Un hostel familiar d'un centenar de places amb clientela majoritàriament alemanya

És en Paco des Mallorquí, natural de Capdepera, va inaugurar l'any 1960 el restaurant Es Mallorquí, al solar on abans hi havia la central elèctrica de Capdepera-Cala Rajada. La central elèctrica, que era de son pare i el seu sogre, fou "comprada" per GESA pocs anys abans, de manera que la construcció d'un restaurant fou la sortida més adient per a aquest empresari.

En Joan Moià, natural de Cala Rajada, fa tres anys que es feu càrrec del bar Mar-i-Vent, a Cala Agulla. Un bon lloc per passar-hi els vespres a la fresca.

En Manuel Bonnín, natural d'Artà, és l'amo jove del restaurant Boga, a Cala Rajada. Serveix plats combinats a un preu mitjà de mil pessetes.

Davinia Hintz, natural de Manacor, és la filla de la madona de la botiga de Moda Chic que fa dos mesos s'ha obert a Cala Rajada.

En Ramon Torrecillas, natural d'Úbeda (Jaen), fa vuit anys que regenta el bar Maties I, a Cala Agulla.

En Jesús del Valle i na Maria Sureda s'han associat en comunitat de béns per obrir la cafeteria Tronco Bar, a Cala Rajada. Un local especialitzat en tapes i plats combinats.

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

**Feu país, família i amistat
tot alhora.**

DIGAU-LOS-HO amb L'ESTEL

L'ESTEL de Mallorca

**EL MILLOR
SUPORT
PUBLICITARI
DE LA VOSTRA
EMPRESA
A MALLORCA**

ANUNCIAU-VOS-HI !!!

**Immigrant! Els teus
fills són tan mallorquins
com els fills
dels mallorquins.
Exigeix escoles catalanes
al teu poble o barri.**

FORAST ERADES

Editorial d'*El País*: En Europa occidental hay cientos de territorios con idiomas, culturas, tradiciones susceptibles en teoría de ser invocados para avalar otras tantas pretensiones de soberanía. No existe modelo capaz de hacer compatibles esas pretensiones con el proceso de unificación política europea.

ΩΩΩ

Antonio Burgos (*Época*): La Jefatura de Tráfico nos da un documento que en su rótulo solventa muchas papeletas y patatas calientes. Ni *nación de naciones* ni *leches: Reino, joé*. Con el plumazo del Reino de España del carné de conducir se acababan las rabias de muchos perros del nacionalismo.

ΩΩΩ

Editorial d'*El País*: Umberto Bossi, líder de la Liga Norte, sigue tensando la cuerda, en un juego que incluso en la nada tràgica Italia puede llegar a ser peligroso. Su llamamiento del domingo a la independencia de Padania entra en una lógica que puede llevar a plantear una separación a la checoslovaca. Pacífica, pero desestabilizadora y, ante todo, gratuita. Bossi hizo un llamamiento a "una resistencia pasiva que obligue al colonialismo de Roma a pactar". Tras esta cascada de conceptos altisonantes late toda una forma de pensar. Tan equivocada como insensata.

ΩΩΩ

Titular de portada d'*ABC*: ESPAÑA, ESPAÑA. Su majestad el Rey, Capitán General de los Ejércitos de Tierra, Mar y Aire, garantía de la unidad de España conforme a la Constitución aprobada por la voluntad general libremente expresada por los españoles, presidirá hoy el Desfile del Día de las Fuerzas Armadas.

ΩΩΩ

José Luis Manzanares, vicepresidente del Consejo General del Poder Judicial, respecte a l'escola de jutges que es construeix a Barcelona: Lo más razonable es que las clases se impartan en castellano.

En Walter Bloch, natural de Cala Rajada, fa trenta-set anys que regenta el bar Casa Bloch, al carrer principal de Cala Rajada. Els seus pares varen venir de lluna de mel a Cala Rajada i s'hi quedaren per sempre; obriren la Casa Bloch l'any 1933. El vell Bloch, que també nomia Walter, va inventar unes herbes, que encara es despatxen al local del seu fill, que s'anomenen "Pepe Xetre". Anau-hi i demanau-ne.

En Hans Duhse, natural de Berlín, fa dos anys que va comprar l'hostal-bar Massanet, a Cala Rajada. En Hans, que és enginyer, va dirigir fins va poc plataformes petrolieres al sud-oest asiàtic la seva dona i els seus fills són d'Indonèsia. Ara es dedica a l'hostaleria, amb l'hostal Massanet, que té vint-i-dos llits i el restaurant, que fa cuina alemanya i indonèsia.

En Joan Sard, natural de Cala Rajada, va obrir ara fa vuit anys el Ciclos Cala Rajada. Venda i reparació de motos, bicicletes i material de nedar per davall l'aigua.

HISTÒRIES DEL DESENCÍS

Editorial Moll

VIDA D'ARTISTA

Llibres del Segle

de **M. López Crespi**

Els podeu trobar a les llibreries mallorquines

NO AL RACISME ANTIMALLORQUÍ

Publicitat en foraster? NO, GRÀCIES!
Els mallorquins no som una raça inferior. Per això, el català, la llengua de Mallorca, la llengua mallorquina, és tan digna d'usar-se en públic com la forastera

I MÉS A DINS CA NOSTRA!

Immigrant! Tu no pots ensenyar la llengua mallorquina als teus fills, però els mestres a l'escola sí que ho poden fer. Exigeix escoles catalanes al teu barri o al teu poble.

Drets i deures

Als Països Catalans sempre parlem de drets, i massa sovint oblidam de recordar els nostres deures. Ens explicarem. No hi ha dubte que els països tenen dret a l'autodeterminació, ho diguin les constitucions o no, tant se val, ja que es tracta d'un dret natural i no cal que sigui escrit per fer-lo efectiu. Però els pobles tenen, a més, el deure de lluitar per la seva autodeterminació. No han d'esperar que ho digui un text escrit, per respectable que sigui, com no ho esperam per respirar i per viure. És un dret que va íntimament unit al deure de fer-lo possible, amb la nostra actitud i el nostre esforç.

Pel que fa als Països Catalans, el que cal és que els catalans ens plantegem sincerament, decididament, si fem tot el possible per complir el deure d'exercir la nostra autodeterminació, com ho han fet els Països Bàltics.

Analitzem alguns exemples de la nostra vida ciutadana. Ara que ja no està prohibit, quantes escoles ensenyen en català als nens? Quantes persones l'escriuen habitualment? Quantes llegeixen habitualment llibres catalans? Quins noms de carrers i places veim en català? Quantes persones s'han fet posar el nom en català al registre civil? I rètols de botigues i professionals? I cartes als restaurants? Quants periòdics i amb quina tirada hi ha en català? I revistes? I llibres? I obres de teatre? I films? I vídeos? I hores de ràdio i televisió? I els productes comercials que consumim cada dia, molts de marques de casa nostra, quants retolen els envasos en català?

Hem de reconèixer que, certament, el balanç no és gaire positiu. La campanya de normalització del català no ha aconseguit resultats massa notoris. Abans dèiem que si la censura, que si les multes, que si les autoritats franquistes. Més tard, que si ens faltaven escoles. Ara, que la Constitució o l'Estatut no ens donen prou atribucions o que el nostre Govern no ho encerta, i no falten els que ens assegurin que ho hem de deixar tot fins el dia que tinguem uns Països Catalans lliures i socialistes...

Joan Alcover té un poema impressionant sobre el voltor que viu tancat en una gàbia i que un dia és alliberat. Però ja no sap volar i caçar, i, al vespre, mansament, torna a entrar a la seva presó, a esperar la seva ració de menjar. I el poeta acaba amb unes paraules que, als catalans, ens haurien de fer reflexionar profundament: "No és bo, per a ésser lliure, qui a ésser esclau s'avesa." I això ens està passant als catalans, vulguem dissimular-ho o no.

No ens hem d'enganyar: la realitat política només tradueix la realitat social i cultural. I ara i aquí cal dir-ho perquè els catalans ens desvetllem de l'ensopiment que patim. Som nosaltres mateixos i només nosaltres els que podem posar-hi remei. Ja n'hi ha prou de queixar-nos els uns als altres, d'acusar-nos mútuament de sucursalistes o insolidaris.

A Madrid no ens donaran res. Només ens tornaran el que ens van prendre si els catalans, amb la nostra actitud ferma i exigent, som capaços de reivindicar-ho. Tinguem sempre presents aquelles paraules del mestre Pau Casals quan li preguntaren, a l'exili, si volia dir alguna cosa al seu poble: "Un mot per als catalans? Que facin valer tots els seus drets i que no oblidin cap dels seus deures." Josep M. Ainaud de Lasarte, *historiador* Ω

ESPANYA ÉS UN MAL NEGOCI

La Malifeta

JAUME SIMONET I BORRÀS

“Poble que sa història cobra, se retroba a si mateix.” A fi que aquestes paraules –retocades– de Marian Aguiló arribin a bon port, cal que no oblidem la nostra història, una part de la qual ens passà el mes de juliol de 1715. Ara fa dos-cents vuitanta anys.

Quan a finals del segle XVII governava en Carles II, de la Casa d'Àustria, les diferents nacions de la península, en morir l'any 1700, deixà en testament que volia que el seu successor fos un Borbó de França. Això, al Regne de Castella li va anar la mar de bé, però hi va haver la Confederació Catalano-aragonesa, integrada per Aragó, el Principat de Catalunya, El Regne de València, el Regne de Mallorca, el Regne de Nàpols i les dues Sicílies que no hi estiguerem d'acord. Amb els Àustries, érem un país confederat i democràtic i sabíem que els Borbons de la França eren centralistes i absolutistes, i que si el Borbó agafava el poder, les nostres Lleis i Privilegis concedits pels reis catalans i mallorquins, la nostra llengua i cultura, se n'anirien en orris. Nosaltres estimàvem i estimam massa “lo nostro”, perquè vingués un rei estranger i ens ho baratàs tot. Si era mort un Àustria, que en vingués un altre (Carles III) i, per aquest, els mallorquins lluitaren. Això és el que Mallorca volia i per aconseguir-ho lluitaren.

Carles III mons germans, / ja no vol matar nigú,
perquè ses armes que duu, / és un Sancristo en ses mans.

En Claude Française Bidal, oficial francès més conegut amb el nom de cavaller d'Aspheld, amb un exèrcit de francesos i castellans, va invadir Mallorca per Alcúdia, però no pogué entrar dins Ciutat, que es resistia. El francès va romandre a la possessió de Son Fortesa, devora el camí d'Inca. Des d'allà, després de setges i lluites, va aconseguir entrar dins Ciutat. Era l'11 de juliol de 1915.

Si és lluitava a Catalunya, / a València i Aragó,
més se lluitava a Mallorca, / no volien el Borbó.

Ens invadiren i ens feren la guerra. Feia prop d'un any que ho havien fet a Barcelona un 11 de setembre de 1714. I per la força de les armes ens feren espanyols. Ens imposaren ajuntaments a l'estil de Castella. Ens imposaren les lleis castelleses. Un capità general castellà. Un virrei castellà, la llengua castellana. *Que mañosamente se imponga en este reino la lengua castellana*, va ordenar el Borbó Felip V.

Per la força de les armes / es va quedar l'invasor,
ens va imposar una altra llengua / sense tenir cap raó.

Fou tan gran la repressió i la brutalitat que a Mallorca feren els castellans ajudats pels botifarres, que ni el mateix cavaller d'Aspheld s'ho acabava de creure i va demanar a Felip V que aturàs aquell desgavell. Aquest cavaller mai no s'hagués pensat que per la força s'intentàs fer un canvi tan gros dins el poble de Mallorca. No hi va haver res a fer. A poc a poc, però amb esperit demolidor, ens canviaren els nostres costums i sobretot la llengua. Aquesta llengua catalana tan nostra i tan estimada. Això els coïa dins l'ànima –i encara els cou–, i ens volgueren imposar una llengua forastera que el poble desconeixia i rebutjava. *Forasters vendran, que la llengua mos prendan*.

Convindria que tots els mallorquins llegíssim la nostra història. Aquesta història que ens han amagat i que han intentat canviar per una que no és la nostra. La seva història pot esser tot la maca que vulguin, però la nostra és una altra.

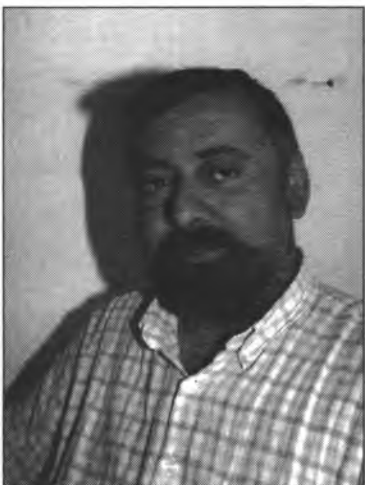
Allò que un Borbó ens prengué / que un altre Borbó ens ho torni,
perquè com va dir algú molt bé, / això no es compra ni es ven,
poble que mereix ser lliure / si no l'hi donen, se'l pren. Ω

N'Andreu Artigues, natural de Manacor, va obrir ara fa trenta anys el Rent Auto (lloguer de cotxes) a Cala Agulla. Quan va obrir només hi havia un camí de carro i els seus les cases veïnes eren l'hotel Bella Playa, el Mar Azul i el Regana. També hi havia un xibiu que es deia El Rincón del Mar, on ara hi ha l'hotel Lux.

N'Israel Sánchez, natural d'Albacete, és el president de l'associació de la tercera edat d'Artà. N'Israel fa fer durant trenta-vuit anys de cap d'estació de tren. Ara organitza la vida social de la tercera edat amb campionats de billar, de petanca i excursions. Ara, dia 16 de juny, és l'aniversari de la fundació de l'associació, que se celebrarà amb una missa pels difunts i un refresc.

N'Antoni-Joan Muntaner, que fou batlle de Capdepera la passada legislatura i actual cap de l'oposició, és l'amo del Grup Muntaner-Ribot S.L., una oficina de serveis: assegurances, administració d'empreses, etc. Fa vint anys que n'Antoni regenta aquesta empresa que va obrir son pare, en Joan Muntaner, d'Artà, ara fa cinquanta-quatre anys.

GALERIA DE FANTASMES

Baltasar Porcel

JOSEP PALOU

Baltasar Porcel, més conegut a Mallorca per “es Porcell”, és com aquell mariner reputa que sempre duu el vent de popa, tant si bufa de llevant com de ponent. Els individus d'aquesta estofa un dia són de les SS i l'endemà, en arribar els aliats, es disfressen de cow-boys i criden visques a l'oncle Sam. A Alabama serien del Ku-Klux-Klan, fins que el FBI començà a cercar-los les pessegolles; llavors s'embutumarien amb Kanfort d'adalt fins abaix i cantarien rap amb un radiocassette estéreo a l'espatlla sonant a tota pastilla.

Es Porcell és això, un camaleó barrut que vol quedar bé amb tothom. Amb Alfonso Ussía i amb Pujol, amb el rei d'Espanya i amb els catalans, amb l'amo i amb l'esclau, amb el botxí i amb la víctima. Que els Països Catalans ara s'han d'agenollar davant la monarquia espanyola? Doncs s'apunta a fer de bufó de la cort, li escriu els discursos al borbó quan està de visita a les colònies i si fa falta se'n va corrent a cercar-li paper per torcar-se. Que declaram la independència? Cap problema! També ho ha dit ben clar: sempre estarà al costat del que decideixi la majoria. Podeu posar messions que aquest dia sortirà al carrer amb una estel·lada de quatre metres de llarg i cridarà “boti-boti” com un esperitat per fer-se perdonar.

El mal, Baltasaret, és que perdonar-te ens ho estàs posant molt, però que molt difícil. L'has feta grossa, amb això de dedicar al rei d'Espanya una enciclopèdia en fascicles i voler fer-nos creure que Felipe V, el rei foraster que ens invadí el 1715 i els seus descendents són tan reis de Mallorca com Jaume I. I dir com has fet no fa gaire que l'alçament nacional espanyol del 36 va ser per culpa del president Companys, que segons tu va estirar massa la corda, també ha estat molt lleig. Si et vols guanyar la nacionalitat catalana en esser independents ja no et bastarà presumir d'andritxol: t'hauràs d'esforçar per demostrar-nos la teva lleialtat. Prepara't, perquè com a mínim et farem pujar a Lluc de genollons, cul enre i amb els ulls embenats. Ω

NO, LA DEFENSA MI JUEZ, NO TIENE EL AGUA DE SENSELLES HASTA EL CUELLO EL ACUSADO ES CULPABLE DESER MALLORQUÍN DEFENDER MALLORCA Y TODOS LOS MALLORQUINES

FORAST ERADES

José Antonio Sánchez (ABC): Si ayer fueron la piscina climatizada y la sauna mixta, hoy es la lengua. Pero lo cierto es que el Senado del Reino de España, una vez más, ha sido objeto de la rechifla general al desafiar un senador de ERC, Ángel Colom, el más elemental sentido del ridículo cuando quiso hablar en catalán a los senadores de España pese que a la inmensa mayoría de ellos desconocen la lengua de Cambó. El esperpento no puede ser mayor: Ángel Colom es un senador español, que cobra un suculento sueldo que pagan todos los españoles por no hacer prácticamente nada. El senador Ángel Colom habla y entiende el español, ya que es español de nacimiento.

ΩΩΩ

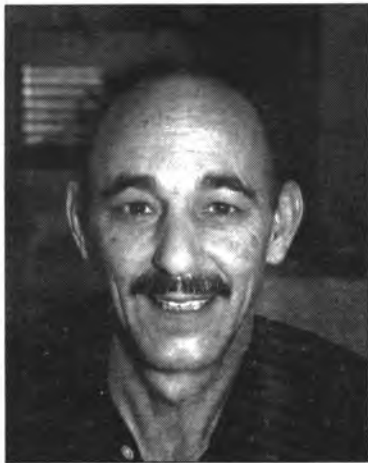
Carlos Seco Serrano (ABC): Siempre me he esforzado en rebatir la expresión "Estado plurinacional"; no porque suponga una exactitud, sino por el empeño que algunos han puesto en ocultar, o ignorar, la palabra nación aplicada a la España íntegra. Sólo a la nación madre -España- corresponde una soberanía plena.

ΩΩΩ

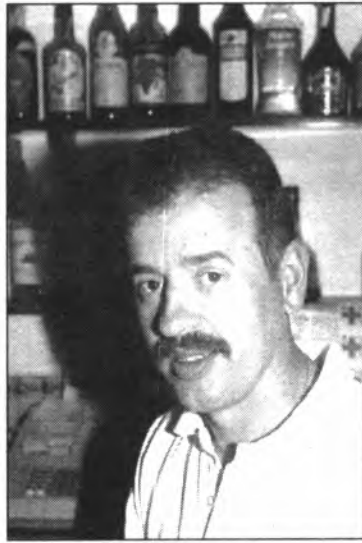
Miguel Ángel Gavira (Brisas): Después de muchos años en los que el registro civil prohibía ciertos nombres por ser extranjeros, o por dar una imagen ambigua de la persona, en la actualidad ya se puede poner en el DNI Jordi o Josep.

ΩΩΩ

José L. Algarrar (carta a El País): Increíble pero cierto. Al parecer, el hecho de que los mossos hablen en castellano es base suficiente para que los oídos de los dirigentes de la Generalitat sean castigados y con ello se replieguen a sus exigencias. Es de pena que el idioma castellano, hablado por centenas de millones de personas en el mundo, precisamente en esta parte de España sea usado para este fin. Quién lo hubiera dicho.

En Miquel Riera, natural de Petra, és un dels peoners de Cala Rajada. Fa trenta-quatre anys que hi fa feina. L'any 1968 hi va obrir el bar Myky, l'any 1975 el Myky II i l'any passat el restaurant Corso, al carrer de Cala Agulla.

En Xisco Vives regenta des de deu anys el bar Can Patilla, a Capdepera. Son pare, Jaume Vives, se n'havia fet càrrec l'any 1961.

Personal del Papa Pizza, a Cala Agulla.

Na Mercè Caselles, natural d'Artà, i na Glòria Solano, natural d'Osca, obren fa quatre anys el souvenir Glomer, a Cala Agulla.

Na Maria Alzamora fa quatre anys que va obrir el Centre de Bellesa Maria, a Artà.

Na Francisca Bauçà, natural de Sant Joan, amb el seu gendre Denis, natural de Macedònia, i la seva nora Teresa, natural de Jerez de la Frontera, regenten la Papa Pizza, a Cala Agulla.

PARLEM CLAR I LLAMPANT
No m'ha vingut gens de nou

JOAN ANTONI ESTADES DE MONTCAIRE I BISBAL

La impremta confon Rosa Estades amb Rosa Estaràs

Rosa Estades és el nom i cognom d'un dels corresponals del diari ABC a Mallorca. Doncs bé, al meu article de dia 15 de juny, la senyora Rosa Estades -amb la qual no m'uneix cap mena de parentesc- fou confosa, per l'impressor, amb la consellera del Govern Balear, Rosa Estaràs.

Hi ha trenques entre Estades i Estaràs. Les persones llestes i intel·ligents -com tots els lectors de L'ESTEL- ho entengueren perfectament: una cosa és estar a sou d'un diari foraster que diu desbarats i ataca la unitat de la llengua catalana; i una altra és esser membre d'un Govern d'una comunitat autònoma com la nostra.

Xuleria racista forastera a Mallorca

Ja és ben hora que els senyorets de SOS Racisme badin els ulls i es deixin de romanços i altres demagògies barates sobre moros i gitanos. Ací, a Mallorca, els racistes no són els mallorquins de soca-rel que parlen, i defensen, la seva llengua; els únics racistes són els forasters, creguts i xulets, que pensen que estan obligats a xerrar-los castellà, perquè, segons ells, la seva llengua és "el idioma del Imperio".

Una escena d'aquest racisme antimallorquí tingué lloc a Ciutat, el 19 de juny passat, al carrer de la Concepció, i en fou víctima un col·lega i conegut autor de llibres en català, pobler, com López Crespí, però del PP.

Devers les tres del capvespre, i prop del restaurant Aranda de Duero, passava "a tota pastilla" un cotxe, el qual de poc no atropella l'autor de *Les illes inoblidables*. Aquest, molt educadament, digué al conductor del vehicle: "Què fas? Podies tenir un poc d'esment."

Voleu saber les disculpes de l'automobilista, un bergantell d'una vintena d'anys i maleducat? Doncs baixar del cotxe i, en un to provocatiu, increpar-lo amb un: "Coño! Habla en cristiano!"

A un forasteretxo que ens tracta de salvatges que necessitam rebre el sant Baptisme, li desitjam "Barco!"

Sant Joan, diada dels Països Catalans

Sant Joan, el Baptista, és el meu patró. També ho és del rei d'Espanya. El dia de sant Joan és un dia màgic. De tramuntana a migjorn i de llevant a ponent, molts dels qui parlem català celebren aquest dia.

Totes les persones anomenades Joan haurien d'estar contentes que, el dia de la seva onomàstica, sigui la Diada Nacional dels Països de parla catalana. Jo em sent orgullós del meu patró celestial perquè, aquest jueu parent del Bon Jesús, no tingué mai por de fer front a Herodes Antipàs, un governador viciós, col·laborador dels romans, que ocupaven la Terra Promesa d'Israel. Ω

**Llibertat
CASTELLÀ OPTATIU**
**No a la imposició del castellà
Castellà voluntari i optatiu**
SOM A EUROPA
**Volem l'anglès o l'alemany
millor que no l'espanyol**
**A Castella castellà
A ca nostra, català**

CARN CAVOLADA

Els mallorquins no tenim rei

JAUME SASTRE

El Grupo Serra ens n'està donant una de freda i una de calenta. Després d'iniciatives positives de fer *ri de Balears* en llengua a o la *Gran Enciclopèdia d'art i escultura a les illes*, ha vingut l'esguerro de suport a la *Feria de Abril* i endavant el bunyol titulat *de Mallorca*. Dirigit per Baltasar Porcel, aquest darrer no té cap ni peus i a mi a sensació que és una ficció que no fa cap favor al *de Balears* ja que conec persones que s'hi han anat per un període breu de sis mesos a l'espera de la línia que prendrà el diari. necessitat aquí i ara hi ha de fer un despropòsit com esvort anomenat *Els reis de Mallorca?* Baltasar Porcel ha aquest projecte amb les paraules: **entre els títols hi figura el de Rei de Mallorca. I no es tracta, tanmateix, d'un llegat aleatori o caprici, ja que el nostre Rei s'aparenta directament, a través de la seva frondosa descendència amb Jaume I el Conqueridor i pertany també a la dinastia que il·luminà la breu història mallorquina.**

Això és fals! Qualsevol que tingui uns coneixements mínims d'història sap que la dinastia es va acabar el 1410 amb la mort sense descendència de Martí I l'Humà. aquesta evidència no té cap objectiu que amagar l'objecte confessable com és el de legitimar històricament la dinastia de la dinastia execrable dels Borbons —responsable del desastre de Nueva Planta— a Mallorca. El colonialisme, per perpetuar-se, necessita de fer una memòria a base de repetir el passat del colonitzador tant-li l'esperit de renaixença i inventant-li un futur tant a l'invasor. *Els reis de Mallorca* és una obra malinada que malda per debilitar el profund sentiment antifrancesès mallorquí a base de repetir el passat. En aquest sentit és pura propaganda, una idea inventada, mitges veritats i manipulació dels fets.

historiadors britànics Eric Hobsbawm i Terenci Ranger van escriure un llibre deliciós *L'invent de la tradició* i del

Divendres dia 14 de juny, al Club DM va haver-hi un debat sobre la llibertat d'expressió i els mitjans de comunicació. Hi van participar el catedràtic de Dret Penal, Gonçal Quintero, el misser Sebastià Frau, el secretari general del SABEL Josep Juárez i el nostre col·laborador Jaume Sastre. Va moderar l'acte Biel Majoral portaveu del Comitè de Defensa de la Llibertat d'Expressió.

qual se'n pot trobar una traducció al català en el catàleg de l'editorial Eumo. Recoman especialment els apartats *Representació de l'autoritat de l'Índia victoriana* i *L'invent de la tradició a l'Àfrica colonial* on s'exposa que l'invent de tradicions és un element importantíssim per legitimar la presència de l'intrús a les colònies: **En termes conceptuals, els britànics, que havien començat a governar com a intrusos, es convertiren en gent del país amb la investidura del seu monarca com a sobirà de l'Índia a través de l'acta de govern de l'Índia del 2 d'agost de 1858. (...) el monarca britànic abraçava tant Anglaterra com l'Índia. S'establí un ordre social amb la corona britànica com a centre d'autoritat capaç d'ordenar en una sola jerarquia tots els súbdits, indis i britànics. (...) La vindicació remarcava que els britànics eren els successors dels mogols, que tenien una corona imperial que els indis de tots els estaments entenien.** Com es pot veure, doncs, la concepció britànica de la història de l'Índia, pretén inventar una base històrica amb la qual justificar simbòlicament la presència i l'hegemonia imperial del colonitzador. Aquest llenguatge simbòlic i ritual dels invasors britànics fou efectiu fins a principis dels anys 20 quan per primer cop els independentistes posaren a prova un llenguatge nou (no-cooperació, resistència passiva...) que es caracteritzava pel rebuig frontal i sense pal·lia-

tius del conqueridor. Tot i que va costar molt, al final, en el preludi de la independència, els colonitzats aconseguiren alliberar-se mentalment dels falsos models de tradició imposats pels colonitzadors.

L'objectivitat de la premsa és una fal·làcia

Aquelles persones que creuen en l'objectivitat dels mitjans de comunicació són uns ingenus rematats. Fa un grapat de setmanes, la visita de Jordi Pujol a Mallorca va propiciar un exemple per posar de relleu que aquesta objectivitat és inexistente i que en un reportatge aparentment "objectiu" no hi ha ni un títol i ni tan sols una sola coma o parauleta innocent. Vegeu altrament els grans titulars de la premsa:

Diari de Balears, 18.V.96 (Sandra Martínez): **Pujol dona suport al règim fiscal especial per a les Illes Balears.**

Diario de Mallorca, 18.V.96 (Virginia Eza): **Pujol rehuýó en Palma la defensa del règimen fiscal especial balear.**

Última Hora, 18.V.96 (Juan Mestre): **Pujol dice tras la cumbre entre Catalunya y Balears que apoyará el régimen fiscal.**

El Día del Mundo, 18.V.96 (Torres Blasco): **Genérico apoyo de Pujol a las demandas de Baleares tras la reunión de Bellver.** Ω

Acte de protesta contra Baltasar Porcel

Baltasar Porcel durant la conferència. (Foto UH.)

Un grup de persones van llegir el següent manifest durant la conferència de Baltasar Porcel sobre la Mediterrània celebrada dilluns 10 de maig al centre cultural de Sa Nostra:

Bon vespre a tothom, menys a un.

Disculpau aquesta intervenció no anunciada a la targeta d'invitació, però creim convenient realitzar-la perquè sapigüeu qui és l'autor del llibre que avui es presenta.

No acceptam que un escriptor insulti un company seu només per a crear polèmica per tal d'autopromocionar-se, heu de saber que Porcel, a qui JM Llopart va ajudar de jove juntament amb tants d'altres escriptors novells, no es va atrevir a parlar malament d'ell fins que va haver mort. Es veu que, a més, Porcel té certes tendències necrofiliques perquè anteriorment havia fet el mateix amb Manuel de Pedrolo.

Es va atrevir a afirmar que JM Llopart només té dos o tres poemes bons, i que el seu reconeixement fou degut al seu compromís polític, i no a la qualitat de la seva obra poètica.

Després va menysprear la resta d'escriptors, autoproclamant-se un dels tres únics escriptors de bon de veres de Mallorca, després de la postguerra. Certament la modèstia no és una de les qualitats de Porcel, suposant que tengui qualitats, és clar.

Per tot això no us estranyi que Ferran Torrent declari a la premsa, que vagi on vagi parli malament de Porcel perquè això li fa fer amics. Sens dubte és aquest un bon sistema. Antoni Serra, per oferir-vos un altre exemple, diu que Baltasar Porcel és un bufó de la cort.

Després del que heu sentit, per respecte a JM Llopart, Manuel de Pedrolo i, en definitiva, a tots els altres escriptors, que tot i no tenir un compte corrent tan desitjable com el de Porcel, no són mereixedors d'aquest menyspreu, us convidam a que abandonu la sala amb nosaltres.

Moltes gràcies a tots, menys a un. Ω

Recorda! Quan hakis llegit aquest periòdic, si no en fas la col·lecció, regala'l a un amic, veí o parent. El país ho necessita.

L'obscura ànsia del cor, un nou llibre de M. López Crespí

Recentment, la Universitat de les Illes Balears (UIB) –amb el suport de sa Nostra–, a través del Departament de Llengua i Literatura Espanyola, ha publicat un nou llibre del nostre col·laborador, l'escriptor de sa Pobra M. López Crespí. Aquesta nova obra que ha editat la UIB es titula *L'obscura ànsia del cor* i obtingué el Premi Nacional de Poesia a les Festes de la Cultura Catalana "Pompeu Fabra" (Ciutat de Perpinyà 1988).

Aquest llibre de poesia va ser presentat recentment pel professor Francisco J. Díaz de Castro a la Sala d'Actes del Centre de Cultura "Sa Nostra". Davant un nombrós públic que omplia de gom a gom el recinte cultural de Sa Nostra, el professor Díaz de Castro parlà extensament damunt l'obra literària i poètica de l'autor de sa Pobra destacant els nombrosos premis nacionals i internacionals (França, Espanya, Itàlia, etc) que M. López Crespí havia guanyat amb els seus llibres.

Una poesia allunyada del "diktat" de les capelletes culturals

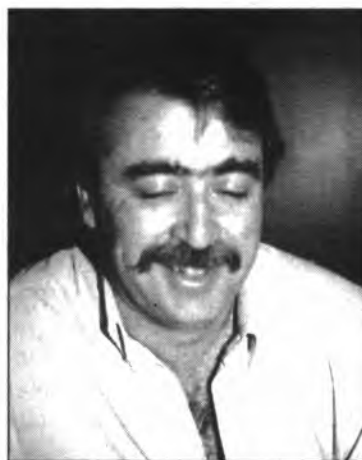
Novament M. López Crespí ens sorprèn amb la seva visió lúcida, sense compromisos amb les modes o el "diktat" de les capelletes culturals. El prolífic i guardonat autor de sa Pobra continua amb la seva constant recerca de la bellesa i de la veritat poètica. Aprofundint el seu propi camí poètic, treballant sens descans el llenguatge –l'eina essencial de poetes i escriptors!– per a trobar sempre noves formes expressives, autèntiques, subversives. Malgrat l'amor que l'autor de *L'obscura ànsia del cor* té per la paraula no li fa por endinsar-se en direcció a noves recerques del vers i la metàfora. Sovint trobam en els llibres de López Crespí encerts a voltes d'un classicisme seré, com d'una altra època immers, com de costum, en el seu acostumat recorregut pels camins de la nostàlgia i la memòria. La poesia, l'art, és per l'autor de sa Pobra una forma de subversió permanent, de revolta en favor de la vida. Com ha estat sempre l'art autèntic, la verdadera poesia. **Redacció Ω**

La família Cladera, de Lloseta, regenta des de fa catorze anys la impremta La Activitat, a Artà. Aquesta impremta fou fundada per en Guillem Bujosa fa seixanta-quatre anys.

En Miquel-Angel Infante, natural de Ciutat, va obrir ara fa tres anys un estudi de fotografia a Capdepera.

En Manolo Paniagua, natural de Badajoz, va obrir ara fa deu anys el restaurant Manolo, a Cala Agulla. El peix i el marisc fresc, i les paelles, són la seva especialitat.

Les germanes Sastre són les madones joves del souvenir Sara, a Cala Agulla.

RESPOSTA A LES PROVES NUCLEARS A L'ATOL DE M U R U R O A B O I C O T Als productes francesos

Davant d'una agressió d'aquesta mena que afecta tots els habitants del planeta, no hi ha cap més alternativa que una resposta radical. És per això que et proposam donar suport al BOICOT als productes, establiments i interessos francesos. En la teva mà hi ha la possibilitat d'estrènyer el govern francès on més li farà mal. En la seva butxaca. Aquesta acció ens pot ajudar, mentre l'haguem de mantenir, a potenciar el consum de productes nacionals. Ací et presentam una relació dels interessos més habituals:

Distribució. Continente, Pryca, Alcampo, Intermerca, Intermarché, Leroy Merlin, Leclerc, Dia, Carrefour. **Automoció.** Renault, Citroën, Peugeot-Talbot, Mobyette, Total, Fina, Elf, Michelin, Valeo. **Llet i derivats.** Llet Parmalat, Llet Reny Picot, Llet President, Llet Vilcontal, Llet Bridel, Yoplait, Danone, Dan'up, Babydel, Delifru, Gelats Miko. **Formatges.** La vaca que rie, Caprice des Dieux, Chamois d'Or, Presid'or, Petit Suisse, Camembert, Gruyere, Roquefort, Rondele, Souette, Brie, Plesir de France, Poite de Brie, Syrtor. **Alimentació.** Achicoria Leroux, Chaumes, Productes Lu, Productes Gerblé. **Galetes.** Déclaré, Grafitti, Sant Michel, Fignes Casagrain, Saint Albrey. **Xocolata Lind, Poulain, Gigante Verde, Bonduelles.** **Begudes.** Rene Barbier, Moët, Armagnac, Bardiné, Benedictin, Conyac Martell, Cointreau, Courvoisier, Grand Marnier, Aigües Evian, Aigües de Viladrau, Aigües de Vichy, Aigües Perrier, Aigües Fontdor, Hennessy, Kronenbourg, Marie Brizard, Napoleon, Orangina, Patxaran, Olatz; Patxaran Zoco, Pernot, Remy Martin, Ricard, Rom Negrita, Savinsa, vins i caves francesos. **Adrogueria i perfumeria.** L'Oreal, Garnier, Eugene, Dodot, Cacharel, Valentine, Chanel, Briseis, Fier a Fier, Guy Laroche, Hermes, Jacob Delafont, Rochas, Royal Ambré, Poison. **Cristalleria.** Alcolor, Arcopal, Cristel, Cristal d'Arques, Cuisinox, Duralex, Pyrex. **Altres interessos.** AEG, Air France, BNP, BIC, Cartier, Credit Lyonnais, Damart, Fichet, Gan Assegurances, General Biscuits, Bicicletes Gitane, Gitanes Tabacs, Gaulois Tabacs, Golf Poalto, Havas; Yves Rocher, Label Rouge, Legran, Lyonnaise España, Mare Nostrum. **Material Elèctric.** Mavic, Metal Mazda, Moulinex, Paribas, La paternal, Pechiney, La Prevision Hispalense, Pronda, la Reduelle, Rhone-Polenc, S.A. de Fibras Artificiales, Salicor, Soc. Espa. del Oxigeno, Société Generale de Banque, Sonocolor TV, Tefal, Tubo Fabrega, Usinor, UAP Assegurances, Vinidor.

PETITA HISTÒRIA DE LA CUINA A MALLORCA (3)

La cuina mallorquina fins a finals del s XIX

ANTÒNIA SERRANO I DARDER
autora del llibre *Les receptes de na Tonina*

A partir del descobriment d'Amèrica (1492) i amb l'expansió que això suposà, a poc a poc ens arribaren nous productes, com la tomàtiga. A partir de llavors, ja es pogueren fer els sofregits amb ceba i tomàtiga, els trempons, les salses per als tumbets...

També es cultivaren les patates. Fregides, bullides o torrades, s'incorporaren als nostres menús.

La carabassa (possiblement originària d'Amèrica), era també molt usada per fer puré, cuinat, ofegada o per fer alisos.¹

S'introduí el bacallà, de Terranova o d'Escòcia, i s'emprava per fer amb arròs i guisats, sobretot durant la Quaresma.

Una altra novetat fou el cafè, el qual es començà a beure principalment al matí com a desdèjuni.

Pels qua fa a les llepolies, podem dir que l'any 1700 es va fundar a Palma Can Joan de s'Aigo, botiga dedicada a fer gelats i que-mullars. Per fer els gelats usaven la neu que durant l'hivern els nevaters havien acumulat a les cases de neu de les muntanyes de l'illa.

L'any 1856, Can Delante, feia les primeres galetes salades, precursors de les actuals galetes d'Inca.

L'arxiduc Lluís Salvador explica com era la cuina mallorquina de la seva època,² distingeix la cuina rural de la ciutadana i també la de les classes socials.

Ens diu que a la Part Forana es menjava bàsicament sopes –escaldades o amb col–, escudella de faves i pa amb oli, olives i figues.

Però, puntualitza, que els jornalers menjaven sopes amb pebre, faves escaldines, pa, olives, figues fresques o seques.

Els segadors, com que treballaven més, a mitjant matí menjaven patates bullides i a mitjant capvespre una amanida de lletuga i olives.

Els amos menjaven el mateix que els jornalers, però acompanyaven les sopes amb ous fregits, sobrassada, botifarra i xulla.

A la vila, es menjava el mateix que al camp i a més formatge i fideus.

La gent acomodada canviava algunes vegades l'escudella del sopar per sopes amb col o caldera de peix.

Els diumenges arròs amb safrà.

A Ciutat el menjar era més variat i la diferència entre les classes pobres i treballadores i les classes mitjanes i altes era acentuada.

En general es consumia les mateixes llegums i verdures, menys pa i més peix i carn que a la ruralia.

A Ciutat, la gent pobre o treballadora berenava d'un panet amb oli o pa amb formatge i figues. A l'hivern solien canviar-ho per sopes amb col o untros de xulla fregida o sobrassada.

Alguns bevien cafè abans d'anar a fer feina.

El migdia menjaven arròs o fideus bullits amb oli, arengades, olives i figues.

El menú del vespre era sopes amb col o coca amb verdura amb trossets de gerret, mussola o moll, les patates bullides trem-pades amb oli i vinagre i, moltes vegades, amb salsa de tomàtiga i alls, era una menja molt habitual entre la gent pobra.

La classe mitjana o alta solia menjar, al matí, una xícara de xocolata amb quartos, ensaïmades, coixins, madritxos, bescuit o fins i tot pa torrat.

Al migdia menjava quatre plats: sopa (de brou de carn o de peix), pancuit, sopa d'espinaçs o fava parada; el bullit (cuinat de carn amb verdura i salsa de tomàtiga); i un principi, que un era estofat de carn de bou o de xot. Per la Quaresma, es feia amb bacallà.

De postres, fruita del temps i sobretot formatge.

El sopar podia ésser sopes amb col o caldera de peix. Ous remenats amb tomàtiga o truita amb pebres. A vegades ho substituïen per guisats de carn o de peix. Patates bullides o faves cuinades amb el brou del bullit del migdia. Ω

¹ Vegeu *Les receptes de na Tonina* d'Antònia Serrano, pàg. 214.

² Sebastià Trias Mercant en fa un acurat estudi al seu llibre *La cuina mallorquina de l'Arxiduc Lluís Salvador*, vegeu pàg. 58-62.

Gloses

Des mando som enganyats

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Qui mana s'abrigarà amb sa capa de Jesús, va acumulant recurs per bona vida passar. Sempre estudiarà, per ell duu tota avantatge, amb vestit de bona imatge i amb refinat parlar.

Es polític prometrà un benestar per tothom, se referirà a com ses coses enfocarà. De lo que diu poc farà, enganyarà a sa gent, però tindrà molt d'esment els seus amics col·locar.

Ha usat i usarà cobrir ses seves espatles, ses seves comeses faltes a totes desfressarà. Lo que ell procurarà: tenir exèrcit format que sigui remunerat per quan l'hagin de votar.

Tampoc no descuidarà amb so clero fer sa lliga, aquesta obra precisa perquè pugui triümfar. Un moment estudià ses forces que es clero té, en ell força lliga fé pel triümf poder *alcançar*.

Es clero a dins el món ses seves rels té esteses i ha sembrat de promeses que elles profundes són. Han sembrat dins tot l'entorn una por molt extremada amb la gent *acovardada* caminant de genollons.

Uns professen es budisme, altres qui adoren n'Alà, un altres és cristià, uns altres es paganisme.

A s'ignorant, cosa trista, a ell li faran passar, grans palaus construirà que són una meravella.

En ells creients van ficant per poder guanyar el cel, an això alcen es bel amb els sermons que faran. A Déu ells invocaran per tenir sa protecció de sa gran resurrecció, cap moment descuidaran.

I es pobre incult estarà escoltant s'hàbil sermó que fa es predicador per poder-lo dominar. Que aquells que descuidaran la seva santa doctrina a dins un camí s'inclina, per un foc, sempre cremant.

Sa gran alarma ha *cundit* a dins molta part del món, els creients avui molts són que aquest camí han seguit, els qui en treuen profit són aquests grans directors que amb sos alarmats sermons d'or duen los seus vestits.

De sa terra han partit, han conquistada sa lluna, és una mostra segura es cas que ha succeït. Amb projectil dirigit a Venus han explorat, lo que hi ha examinat amb tot el digne sentit.

Davant la realitat que sa veritat ensenya és ben hora que comprega sa gent tota veritat. Allò que ha escoltat de ses grans religions han estades ses lliçons de dur el món enganyat. Ω

Al poble d'Esporles

Escandell

Com a deute dins l'espera Esporles li va arribar l'admiració verdadera que la volgué premiar.

La situació, la imatge, d'un poble tan distingit feren córrer dins l'oratge que fos el més preferit.

Entre muntanyes frondoses, guardat dels forts temporals, s'hi fan roses molt formoses que els aires van perfumants.

L'estructuració i bellesa, de color esplendorós, un jurat amb saviesa el premia amb tots honors.

Amb sis-centes mil pessetes el Govern el premià i amb una placa de plata que an es batle s'entregà.

Amb efecte i simpatia l'enhonabona vull dar sobretot a sa batllia per al seu bon governar.

De part meva se'm convida la meva vila alabar, per començar-hi la vida, la infantesa no s'oblida ni del bon temps recordar. Ω

El cop de timó

ES GALL

Fer viure un mort? Quin [miracle! Això sols ho fan els sants! Cañellas i el seu cenacle només donen l'espectacle de matar els contrincants.

Per què en Soler? Perquè fibla voler menys urbanitzar, fer normal i imprescindible xerrar clar i català i voler incompatible ser polític i robar.

Ferma't fortes les sabates, corda-les, no deixis trau; van alloure moltes rates aplegadas ran d'en Mates i en Cañellas dins un cau.

Com a rates tragineres que tenen les dents d'acer circulen per clavegueres, i per esser conselleres compren ben car un verger.

Tenen panxa de matrona, quan és plena, fan un rot; cap als altres tiren fona i entre ells fan taula rodona i s'ho reparteixen tot.

Ses intrigues són obscures i han parat els seus filats per tenir-les ben segures; emperò, si surten fures, poden romandre escaldats. Ω

Paràbola de la panxa

Un home, preocupat per la seua panxa que començava a aparèixer-li, va demanar a la seua dona que li indicara una solució.

De seguida ella va dir:

- Sauna, bicicleta, gimnàstica, aparells elèctrics, cinturó reductor, unguent de diària aplicació, comprimit d'aprimament local, etc.

Un dia, el mateix home va arribar a casa preocupat i deixant-se caure pesadament damunt el sofà, va demanar a la seua esposa que li indicara alguna cosa per dissimular els seus problemes. Ella va pensar. No li va contestar. Mentre qualsevol observador hauria vist que una Bíblia dormia, trista i desconsolada, com a ornament en la gran biblioteca. A.E. Ω

Mallorquí!
La llengua catalana, pròpia de les illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

L'ESTEL de Mallorca

CONDEMNNA

A LA LLIBERTAT D'EXPRESSIONI

Peritatge lingüístic realitzat per:
Antoni Artigues
Gabriel Oliver (Biel Majoral)
Maria Conca

Condemna a la llibertat d'expressió inclou la crònica del judici feta per Carles Hèctor Hernández i Maria Teresa Sureda, el peritatge lingüístic dels articles denunciats realitzat per Antoni Artigues, Gabriel Oliver i Maria Conca, els articles de Jaume Sastre denunciats per Ventura Rubí, retalls de premsa, dibuixos i fotografies. El preu és de 700 pessetes; també hi ha un preu d'ajut de 1.000 pessetes. El podeu trobar a les llibreries de Ciutat o telefonant al 26 50 05.

El 23-F al Congrés dels Diputats El 28-M al Parlament Balear

Damunt la taula, hi tenc escrites, en un full de bloc, aquestes paraules:

L'acció genera esperança... Amb això vull dir que el petit escrit aquest és una acció, més que un article.

La primera passa d'aquesta acció ha estat enviar un text de tres folis, total, a una persona que jo qualque pic he criticat amb paraules fortes, però que avui és un home al qual vull fer una pregària, plena de seriositat, com si pregàs a un amic del país on vivim aquests dies de cop d'estat a les Illes Balears. Aquesta persona és José Maria Aznar, president del govern espanyol. La plegària és aquesta: que expulsés del Partit Popular, fulminantment, Gabriel Cañellas, que, no únicament és un perill i un mal greu de l'ordre i la pau a la Comunitat Autònoma, sinó també un perill i un mal greu per a l'espai estatal del govern del PP. La imaginació dels pobles ja fa dies que destria el senyor president Aznar forçat a dimitir i Rodrigo Rato passejant entre les oliveres que Felipe González sembla a la Moncloa...

Això no és gaire difícil d'explicar. Després de bastants d'anys d'una brutor molt parecuda a la dels cacics, a la de Franco, a la d'Arias Navarro, a la nació balear aparegué un Kennedy que nomia Critòfol Soler. Aquest Kennedy, el president Soler, duia llum, duia claror, duia idees clares, vull dir idees noves sobre realitats noves, les realitats noves que, en un espai curt i preciós de quatre o cinc anys, han fet canviar el món de soca-rel. Aquest Kennedy, el president Soler, duia una cosa, que és pròpia de tot governant autèntic i de mentalitat neta: duia un programa, un projecte de govern, que havia escrit ell mateix, un programa que no li havia escrit el partit... perquè qui havia de governar i crear país era ell, amb la seva idea, la seva energia humana i la seva bondat d'home aconseguit. Només l'home personal té capacitat per tenir i per fer créixer una idea. Un partit, sigui el que sigui, no té una idea, té ideologies, no diu res clar, sempre matisa, i els matisos sempre acaben essent homicides...

Blai Bonet, poeta i escriptor (Ressò) Ω

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
 Adreça.....
C.P.....
 Població.....
 C.I.F. Tel

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.000 PTS

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
 Adreça.....
 Núm. entitat.....Núm. sucursal.....
 Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
 Apartat de Correus 124
 07600 s'Arenal de Mallorca**

FUTBOL CAPDEPERA

La Selecció Balear que va guanyar el "Trofeu 50 Anys del Club Escolar de Capdepera".

L'equip del Barça B féu segon.

L'infantil del Futbol Club Escolar de Capdepera. (Fotos Garcias.)